

Övre Ulleruds kyrka invigdes år 1727. Kyrkplatsen är medeltida.

ÖVRE ULLERUDS KYRKOGRÅRD

Fastighetsbeteckning: Ulleruds prästbol 3:1

ALLMÄN BESKRIVNING OCH HISTORIK

.....
Befolkningstal:

1805: 2077

1900: 2696

1995: 830¹⁹⁸

Gravskick och antal begravningar: Övre Ulleruds kyrkogård har kistgravar, urngravar och en minneslund. De senaste åren har omkring 13 gravsättningar skett per år.

Övre Ulleruds kyrkogårds storlek: ca 15 472 m², varav ca 14 034 m² är gravmark.
.....

Övre Ullerud socken består av en smal dalbygd längs Klarälven, samt spridd dal- och strandbebyggelse kring Visten och andra sjöar, omgiven av kuperad skogsmark. Väster om sjön Emsen återfinns de äldsta fornlämningarna i form av gravrösen uppförda under bronsålder eller tidig järnålder. Församlingen har medeltida ursprung och ortsnamnet skrevs 1440 *Øffra Wllarø*. Namnet har samma ursprung som Nedre Ullerud, som år 1315 skrevs *Vtreullærø*. I namnet finns efterleden *ø*, vilket man tror syftar på att kyrkplatsen förr var kringfluten av vatten. Förleden innehåller antingen gudanamnet *Ull* eller ett antaget äldre namn *Ull(ā)* "den bubblande", "den kokande" på Klarälven.¹⁹⁹ Under den första kristna tiden tillhörde Övre Ulleruds socken i kyrkligt avseende Stora Kils pastorat. År 1670 avsöndrades Ransäter ur församlingen.

¹⁹⁸ Bebyggelseregistret, Raä.

¹⁹⁹ www.ne.se

1883 bildade Ullerud eget pastorat med kyrkoherde i moderförsamlingen och komministrar i annexförsamlingarna Nedre Ullerud och Ransäter. År 2006 bildade Övre och Nedre Ullerud en ny församling under namnet Ullerud. År 2013 inlemmades Ullerud i Forshaga-Munkfors församling.²⁰⁰

Den första kyrkan tros ha uppförts invid älven under 1200-talets slut eller 1300-talets början. Den nuvarande kyrkan uppfördes på samma plats år 1725-27. En klockaregård låg i Mosserud men revs 1886. Nuvarande sockenstuga, som är påbyggd, härrör från 1846 och ersatte en tidigare stuga på samma plats.²⁰¹ Ullerudssocknarna hade under den första tiden gemensam komminister och kyrkoherde, vilken var bosatt i Stora Kil. Prästbols mark, som ligger vid Övre Ulleruds kyrka, har som namnet antyder brukats av kyrkan. De första prästboställena inrättades dock under 1690-talet i Arnäs och i Bäck. Under 1750-talet begärde komminister Sven Kihlman att få Arnäs utbytt mot ¼ hemman i Prästbol. Han var dock bosatt på den egna gården Solbacka, men kom även att bruka Prästbol. Den f.d. prästgården öster om kyrkan är den gamla länsmansbostaden, tillika Sven Kihlmans födelsehem.

Den dominerande näringen i socknen har varit jord- och skogsbruk. Många av dagens gårdar fanns etablerade redan under medeltiden. Kring Edeby, Nyckelby och Upplanda utvecklades byar medan Nordsjö, Västsjö, Gersviken, Södervik och Solbacka förblivit stora ensamliggande gårdar.²⁰² Ett gästgiveri fanns i Olsäter från 1600-talet. Torpare i bygden har ägnat sig åt koltillverkning och en del var också anställda vid närliggande hyttor och bruk, som Mölnbacka, Älvsbacka, Tjärnshyttan och Ransäter.²⁰³ Klarälven har varit betydelsefull som kommunikationsled och för sysselsättningen. Under 1700-1800-talet ökade båttrafiken till och från järnbruken och flera hållplatser fanns mellan Olsäter och Övre Ulleruds kyrka. När järnvägen mellan Karlstad och Munkfors stod färdig år 1903 upphörde dock fraktbåttrafiken.²⁰⁴ Färjelägen fanns i Olsäter och Edeby. År 1936 öppnade Olsätersbron för trafik och Edebybron invigdes 1981.²⁰⁵

Arbetsstillfällena fanns också inom andra verksamheter. I Hällekil fanns en brunn- och badanstalt under senare delen av 1800-talet fram till 1915.²⁰⁶ Kvarn- och sågdrift fanns vid Sågbråten i Hällekil. I Rud låg Vågsjösågen. En elektrisk kvarn etablerades i Olsäter omkring år 1920. Under 1900-talets första decennier fanns en cementfabrik i Mosserud. Torvbrytning förekom också under denna tid vid gårdarna i Nordsjö och Västsjö. I Rud tillverkades flätade stålmöbler av Olof Larsson.²⁰⁷ Industriellt arbete i större omfattning möjliggjordes när pappersmassefabriken etablerades i Nedre Ullerud år 1905.²⁰⁸ Man har också ägnat sig åt olika hantverk. I Olsäter fanns Håkansson's vagnfabrik och i Smedserud fanns smedja. Flera handlare har funnits i trakten, under 1940-talet så många som nio stycken.²⁰⁹

Övre Ulleruds kyrkoanläggning består förutom av kyrka och kyrkogård av en bårkällare från 1940-talet som numera är förråd, ett församlingshem, den f.d. arrendatorfastigheten med sockenmagasin och kyrkstallar, delvis inredda för personal och redskap, samt en barack med personalutrymmen. Öster om kyrkan ligger prästgården som numera är i privat ägo. Norr om prästgården ligger Prästbol, en gård som tidigare brukats av kyrkoherden och som arrendegård. Den är numera i privat ägo.

²⁰⁰ www.ne.se

²⁰¹ Översockna 2012.

²⁰² Hillgren 1988.

²⁰³ Ljungström 1947.

²⁰⁴ Översockna 2012.

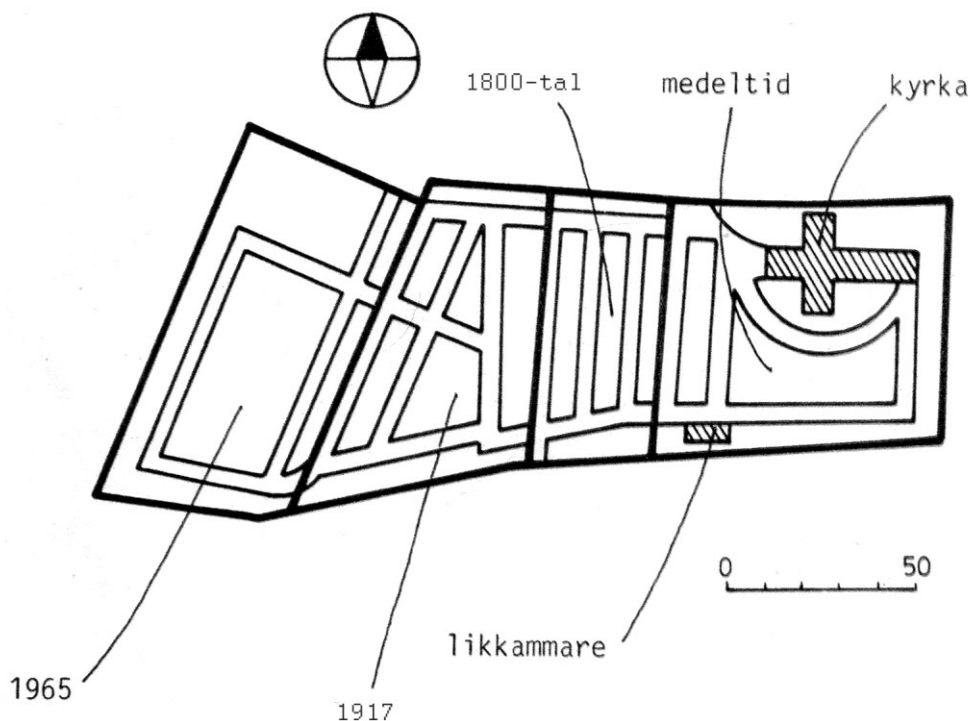
²⁰⁵ Ljungström 1947, Översockna 2012.

²⁰⁶ www.hallekil.se, om Hällekils hemman av Maria Lindquist.

²⁰⁷ Helmer Andersson, Sune Paulsson.

²⁰⁸ Erixon 1962-64.

²⁰⁹ Ljungström 1947.

Översikt utvidgningsområden, ur *Begravningsplatser i Värmlands län 1988*. Översikten här ovan är dock korrigerad med nya årtal som framkommit i detta arbete. I kyrkogårdens västra del togs en minneslund i bruk år 1999.

ÖVRE ULLERUDS KYRKOGRÅRDS HISTORIK

Övre Ulleruds kyrkogård har medeltida ursprung. Här fanns från **1200-talets slut eller början av 1300-talet** en liten träkyrka. Den första begravningsplatsen omfattade ett mindre område närmast kyrkan. Den medeltida kyrkan tillbyggdes under 1600-talet. Under **1600-och 1700-talet** skedde begravingar under dåvarande kyrkan. Ägaren till Nordsjö, överstelöjtnant Werdelau ska ha begravts i en gravkammare 1694.

År 1725-27 uppfördes den nuvarande kyrkan några meter norr om den föregående byggnaden. Patron Herwegh på Västsjö inredde ett gravkor för sig och sin släkt. Enligt uppgift ska också komminister Sven Kihlman's stoft ha vilat under kyrkans golv innan det nedsattes i den nuvarande familjegraven.

År 1753 skedde en offentlig avrättning i Prästbol. Länsman Sven Rudberg i Västby, 24 år gammal, hade i maj månad hamnat i bråk under ett tjänsteärende i Frykerud. En man blev stucken i bröstet av länsmans kniv, en hirschfångare, så illa att han senare avled. Sven Rudberg häktades och dömdes i hovrätten till döden. Veckan före domen verkställdes bodde Sven Rudberg på Solbacka hos komminister Sven Kihlman. Efter gudstjänsten den 8 december leddes Sven till avrättningsplatsen väster om kyrkan, av komministrarna Sven Kihlman och Erik Nornberg från Ransäter, jämte studenterna Magnus och Johan Kihlman. Där blev han halshuggen. I dödboken finns bl.a. noterat "hans kropp lades afschild å kyrkogården".

1766 och 1769 påträffades två stenar med runinskrift i kyrkogårdsmuren, vilket var delarna till den medeltida dopfontens sockelplatta. Komminister Sven Kihlman såg till att de togs tillvara och flyttades in i den nya kyrkan.²¹⁰

²¹⁰ Ljungström 1947.

År 1828 önskade man få en bättre ordning på kyrkogården och man beslutade att kyrkvaktaren Nils Edman skulle få uppdraget som dödgravare, mot en ersättning av 12 skilling banco för varje gravöppning. Innan hade anhöriga själva fått gräva gravar. Många undvek att förvara den avlidne i vintergraven och grävde i tjälfrusen jord. Kyrkogården blev synbart skadad och det var svårt att hålla ordningen bland de utstakade gravplatserna. Man beslutade att vintergraven skulle användas, och om man ändå ville gräva vintertid skulle 2 riksdaler läggas till fattigkassan innan gravstället utstakades i samråd med kyrkvaktaren eller klockaren.

1831 beslutades att kyrkogården skulle utvidgas 50 alnar (motsvarar 29,70 meter) åt väster där en ny kyrkogårdsmur skulle uppföras. Sten skulle köras fram av varje hemman på vinterföret samma år. Dock var det en snöfattig vinter så byggandet av muren fick anstå. Pastor Norbäck föreslog att man istället skulle fylla befintlig kyrkogård med en aln sand, så att man kunde begrava ovanpå de gamla gravarna. Det förslaget upphävdes när sockenborna insåg vilket stort arbete det innebar. Man beslutade istället att hägna det nya området med en gärdesgård. Olov Andersson i Ås åtog sig att mot en ersättning av 16 riksdaler ta ned den gamla muren och uppföra en ny mur utefter långsidorna så långt materialet räckte. Lantmätare Schröder gjorde en plankarta över det tänkta utvidgningsområdet. År 1833 agerade torparen Lars Pettersson, Edeby, murmästare och med hjälp av några andra torpare byggdes en ny mur runt det utstakade området. Att de fick göra murningsarbetet berodde på att de saknade hästar och därmed var befriade från att köra fram sten. Pastor Norbäck lät plantera en rad med björkar utefter västra kyrkogårdsmuren. Den 25 oktober **1835** togs det nya området i bruk.

1843 lät pastor Sven Setterlund snygga till komminister Sven Kihlmans (1696-1776) gravplats. Hans stoft, jämte flera anhörigas, hade tidigare flyttats ut till nordöstra hörnet av kyrkogården. Gravplatsen fylldes och planterats. Setterlund ska också ha återställt en delvis raserad mur kring graven. Enligt uppgift var muren av samma höjd och bredd som kyrkogårdsmuren. Han lät också resa en sten på gravplatsen. Vid nästa kyrkogårdsutvidgning plockades dock de tre sidomurarna kring graven ned för att användas till den nya kyrkogårdsmuren. Gravvården försvann också vid något tillfälle. Enligt uppgift fanns en avbruten gravvård lagd som trappsten framför ett magasin i Gersviken, med inskriptionen Sw Kihlman född 1696 död 1776. Den Kihlmanska gravplatsen snyggades till i samband med kyrkans 200-årsjubileum år 1927, och försågs då återigen med nya gravvårdar.

1867 skedde nästa utvidgning åt väster varpå kyrkogårdsmuren flyttades. Komminister Björlin begärde en halv tunna korn för förlusten av åkermarken. Sockenmännen menade dock att han skulle avstå marken utan ersättning, vilket han också gjorde för att undvika strid.

År 1890 lades ett nytt golv i kyrkan och man fann då två gravkammare med 16 kistor under korgolvet. Vid detta tillfälle fylldes kamrarna med jord. I samband med golvbytet fann man också ett större antal små näveraskar och skrin, instuckna strax innanför stenfoten. De innehöll ofullgångna foster. Det ska ha varit en vanlig sed att barn som dött vid födseln eller ofullgånget i smyg stacks in under kyrkans helgade murar. År 1943 grävde man för att installera varmluftssystem. Då återstod endast benrester och kistbeslag under kyrkans golv.²¹¹

²¹¹ Ljungström 1947.

1896 upprättades en karta över Övre Ulleruds kyrkogård av Axel F. Berg. Längs muren och gångvägarna finns familjegravar inritade. Områdets mitt nyttjades som allmänområde vilket äldre ritningar och fotografier bekräftar.²¹²

Under **1910-talet** skedde en planläggning och försköning av kyrkogården. Ett fotografi från tiden visar att marken närmast kyrkan var ojämn med smala gångar. Som avgränsning mot allmänområdet var en granhäck planterad. I kyrkoarkivet finns en skrivelse till kyrkorådet från 1911, från E. Sjöberg på Södervik. Sjöberg skriver där att "Enär ej allenast flera församlingsbor utan i synnerhet främlingar, som äro vana att se väl vårdade kyrkogårdar fäst sig vid att vår kyrkogård befinner sig uti ett allt annat än prydligt skick, en och annan familjegrav dock undantagen". Vidare föreslår Sjöberg att kyrkogården skulle försättas i ett lika väl hållet skick som kyrkan. Som svar togs en promemoria fram av prosten A. U. Bergh för "kyrkogårdens försättande i ett prydligare skick". Området för familjegravarna föreslogs "omgrävas och planeras i sin helhet". Befintliga gravvårdar skulle stå kvar och i de fall någon anhörig ville ha gravplatsen "bemärkt" skulle detta anmälas. Gravplasterna kunde efter samråd planteras, förslagsvis med ett mindre s.k. hängträd, av sorterna sibiriskt ärtträd, guldregn eller syren. På så vis skulle gravplatsen "för alltid" vara utmärkt, och gravkullar ej nödvändiga. Gångarna skulle göras bredare för att man skulle slippa gå i gräset under "likprocessioner". Det föreslogs att småväxta träd eller tujor skulle planteras utefter gångarna. Söder om kyrkan skulle prydnadsbuskar planteras och vid kyrkväggen föreslogs klängväxter som klematis eller kaprifol. Kostnaden för arbetena beräknades bli 300 kronor.²¹³

1917 skedde en utvidgning om ca 40-50 meter åt väster. Björkarna som tidigare planterats av pastor Norbäck hade växt sig stora och togs ned. Man beslutade dock att nya träd skulle planteras runt kyrkogården. Bland de första som kom att begravas på området hade dött av spanska sjukan som då härjade i socknen.²¹⁴ I kyrkoarkivet finns en första plan av nya området, ritad och färglagd av klockaren och folkskolläraren Tord Ljungström den 30/12 1918. En gravplats är ritad med en grön krans runt gravplatsnumret. Det är Ljungströms egen familjegrav, där hans hustru Emma Cornelia begravts några månader tidigare, efter att ha dött i barnsäng.²¹⁵ När kyrkogårdsmuren uppfördes hämtades en del sten från den rivna "gamla fattiggårdslaggårn" i Hällekil.²¹⁶

1920-1921 togs en mer detaljerad ritning fram över kyrkogården och 1917 års utvidgningsområde. Ritningen visar att det nya området var planerat för 150 familjegravar och 127 allmänna gravar. Granhäckar avgränsade längs kyrkogårdens södra sida samt mellan gamla och nya kyrkogården. Gravplatshäckarna anges vara av liguster och trädkransen av lind. Inne på kyrkogården finns också lind, lönn och rönn inritade. Invid kyrkan har man ritat rosor och en "blomgrupp". Mot vapenhusets södra fasad anges plantering av vildvin. Kyrkogården skulle också förses med "enkla stadiga" mörkgröna soffor.²¹⁷

²¹² Karta över kyrkogård 1896 Axel F. Berg, Värmlandsarkiv.

²¹³ PM om Övre Ulleruds kyrkogårds försättande i ett prydligare skick, A. U. Bergh, Värmlandsarkiv.

²¹⁴ Ljungström 1947.

²¹⁵ Plan av nya kyrkogården Övre Ullerud, Tord Ljungström 30.12.1918, Värmlandsarkiv.

²¹⁶ Lindquist 2015.

²¹⁷ Kyrkogård Övre Ullerud, november 1920 Ivar Lund, Värmlandsarkiv.

Omkring år 1940 skedde troligen en genomgripande omläggning av allmänområdet på gamla kyrkogården, vilket motsvarar dagens kvarter Å, Ä, Ö väster om kyrkan. En gravkarta från 1928 visar att man redan då med blyerts strukit över beteckningen "allmänning" och ritat in större gravplatser. Utifrån vad som går att utläsa från de gravvårdar som finns där i dag, tycks den förnyade gravsättningen dock ha skett först under 1940-talets början.²¹⁸

1943 uppfördes en bårkällare liknande den som tidigare uppförts på Forshaga kyrkogård, efter ritning av byggmästare Karl Eriksson från Forshaga. Byggmästare Arvid Björkelund från Deje utförde arbetet.²¹⁹ Ritningarna visar också en anlagd plats för jordfästningar, med ett träkors och en katafalk, rakt framför bårkällaren. Ett träkors ska enligt uppgift ha stått på platsen men det är osäkert om katafalken kom till utförande.²²⁰

1948 togs en ritning fram av trädgårdsarkitekt Samuel Kaldén, avseende iordningställande av den gamla kyrkogårdens sydöstra del. Man ville åstadkomma en bättre helhet och mer grönska. Man planerade om kvarteret närmast den östra muren för att sänka de högt belägna gravarna. Mindre gångar lades igen och gräsytor med plattstigar anlades istället. Måbärshäckar föreslogs mellan gravarna så långt det var möjligt och vid kyrkans södra sida skulle vita syrener och dubbel schersmin planteras.²²¹

1955, den 19 april, skedde ett större släntras mot älven i närheten av den södra delen av kyrkogården. Raset utgjorde en sträcka av 50-60 meter och släntkrönet förflyttades in mot kyrkogården ca 10-12 meter. En geoteknisk utredning ledde till vissa stabiliseringsåtgärder.²²² Bland annat planterade skogvaktare Nils Persson och prästen Axel Hammar bergtall, vars rötter skulle binda sanden i den branta sandslutningen.²²³

1965 skedde en utvidgning västerut efter ritningar av trädgårdsarkitekt Samuel Kaldén. Förslaget visar 613 kistgravar och 57 urngravar. Gravområdena var utformade i syfte att bilda mindre gravgårdar inramade av häckar bestående av oxbär och häggmispel. I gravgårdarna anlades två till tre gravrader i en gemensam gräsyta. Plattstigar lades för att förena de olika gravgårdarna med angränsade gångar. Stenramar eller låga skiljehäckar fick inte förekomma. För urngravarna lämpade sig liggande hällar av storleken 50x50 cm till 50x80 cm. Centralt i området gjordes en plattlagd sittplats med en brunn. Här planterades en ek. Trädkransen utgjordes av lönnar. Pyramidekar planterades längs en gångväg i norr. Längs en gångväg i söder planterades syrener och kornellbuskar. I kyrkogårdens sydvästra hörn anlades en cirkelrund sittplats omgiven av oxbärsbuskar och silverpilar. I samband med kyrkogårdsutvidgningen planterades också ett avgränsande buskage vid norra muren, på sockenstugans tomt, bestående av bl.a. syrener, rosentry och spirea. Samuel Kaldén tog även fram detaljritningar till grindarna, brunnen och servicestationerna.²²⁴ I samband med 1965 års utvidgning lades allmänningen om på 1917 års område. Då tillkom två kvarter för vanlig gravsättning, kvarter AB-AC.

²¹⁸ Karta över Övre Ulleruds kyrkogård, september 1928 Ivar Lund, Värmlandsarkiv.

²¹⁹ Protokoll 9.8.1942, Arbetsbeskrivning för bårkällare, Karl Eriksson 16.12.1942, Värmlandsarkiv.

²²⁰ Ritning av plats för jordfästningar, fastställd av Kungl. Byggnadsstyrelsen 28.1.1943. Uppgift om korset från Helmer Andersson.

²²¹ Iordningställande av sydöstra delen av äldre kyrkogården, 4.12.1948 Samuel Kaldén, Värmlandsarkiv.

²²² PM beträffande slänts stabilitet mot Klarälven, Geolog Hans Lindquist AB 20070613, Värmlands Museum.

²²³ Översockna 2012.

²²⁴ Förslag till utvidgning 16.4.1963 samt ritningar daterade 1960-1963, Samuel Kaldén, Värmlandsarkiv.

1981 gjordes en ritning av Hushållningssällskapet i Värmland avseende en förenkling av kyrkogården. Ritningen visar en mindre nyplantering av häck i anslutning till det f.d. allmänområdet på 1917 års område. Man har också ritat in en gång av stenplattor från norra ingången mot kyrkan. Området rakt söder om kyrkan finns inom en gränslinje där det anges att "ytan bibehålles med sin nuvarande karaktär".²²⁵

1988 gjordes ett antal smideskors iordning av dåvarande kyrkogårdsvaktmästaren Evald Henriksson och placerades i ett lapidarium längs kyrkogårdens södra sida. Korsen fanns tidigare utspridda över kyrkogården.²²⁶

Under 1990-talets början infördes självvattnande blomlådor, s.k. Emperilådor, vid kyrkogårdens skötselgravar.²²⁷

1992 anskaffades en barack med personalutrymmen som placerades öster om kyrkogården.

1999 anlades en minneslund på 1965 års utvidgningsområde. Förslaget innebar att mark som inte nyttjades som gravmark togs i anspråk. Den befintliga springbrunnen invid den stora eken kom att utgöra den centrala delen vid minneslundan. Platsen kompletterades med planteringar, smyckningsplats samt parksoffor.²²⁸

2007 togs ett geologiskt underlag fram beträffande släntens stabilitet mot Klarälven. Enligt underlaget har släntkrönet sedan 1955 förflyttats mellan 1 och 5 meter in mot kyrkogården, med största förskjutning längst i öster. För att kortsiktigt minska rörelserna i slänten föreslogs att samtliga träd med diameter över 12 cm i och i närheten av slänten skulle fällas, vilket också kom att genomföras. Den långsiktiga lösningen för säkerställandet av slänten bedömdes dock vara ett erosionsskydd av stenmaterial.²²⁹

2010 byttes gångbeläggning på vissa gångar för att öka tillgängligheten. Samtidigt lades vissa gångar igen och besåddes med gräs. De befintliga asfaltsgångarna uppvisade skador och gavs en ny beläggning bestående av makadam, bitumen/asfalt samt med ett övre skikt av grus. Detta utfördes längs norra muren, vid huvudentrén till kyrkan samt söder om kyrkan. Samma typ av beläggning lades även på anslutande gång i gränsen till 1965 års område, samt på den norra respektive den södra gångvägen inne på 1965 års område. Här lades också den östra respektive den västra grusgången igen och besåddes med gräs.²³⁰

²²⁵ Förslag på förenkling av kyrkogård, Värmlands läns hushållningssällskap, 4.12.1981, Värmlandsarkiv.

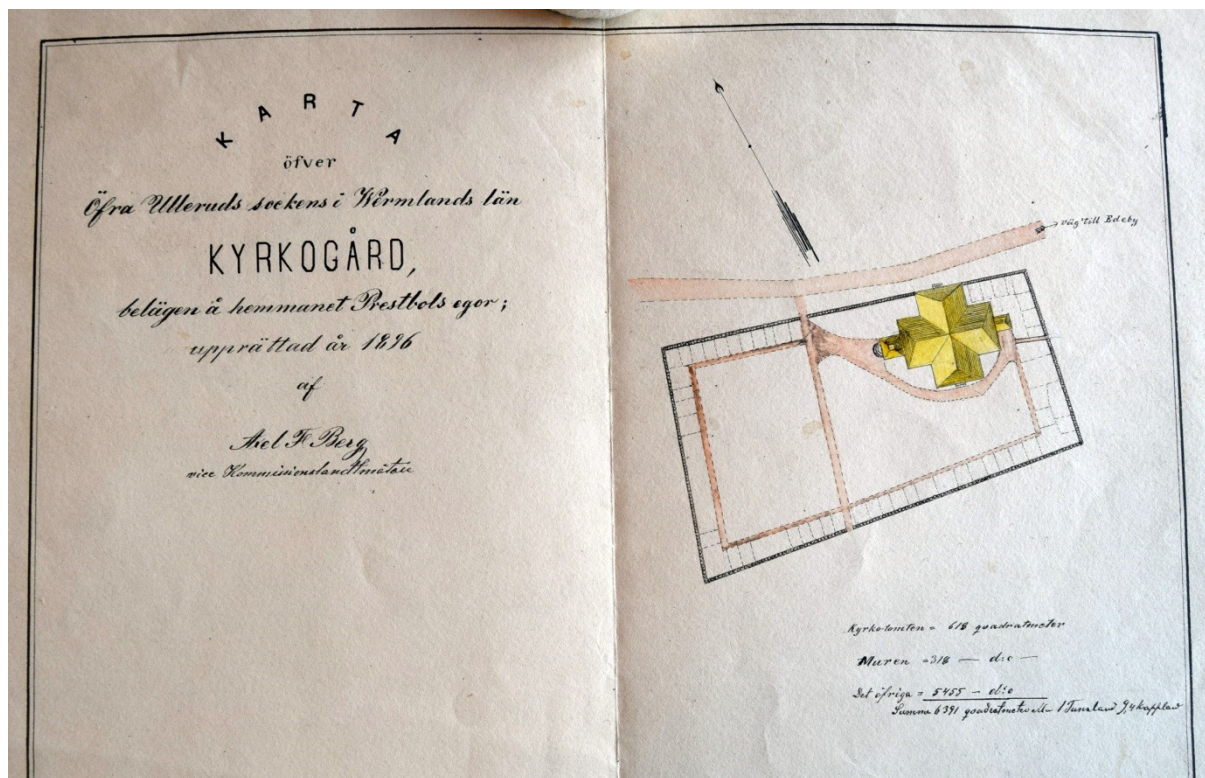
²²⁶ Övre Ulleruds kyrkoarkiv, Värmlands Museum.

²²⁷ Lars-Göran Carlsson.

²²⁸ Lst beslut 1998.06.30, Länsstyrelsen i Värmland.

²²⁹ PM beträffande slänts stabilitet mot Klarälven, Geolog Hans Lindquist AB 20070613, Värmlands Museum.

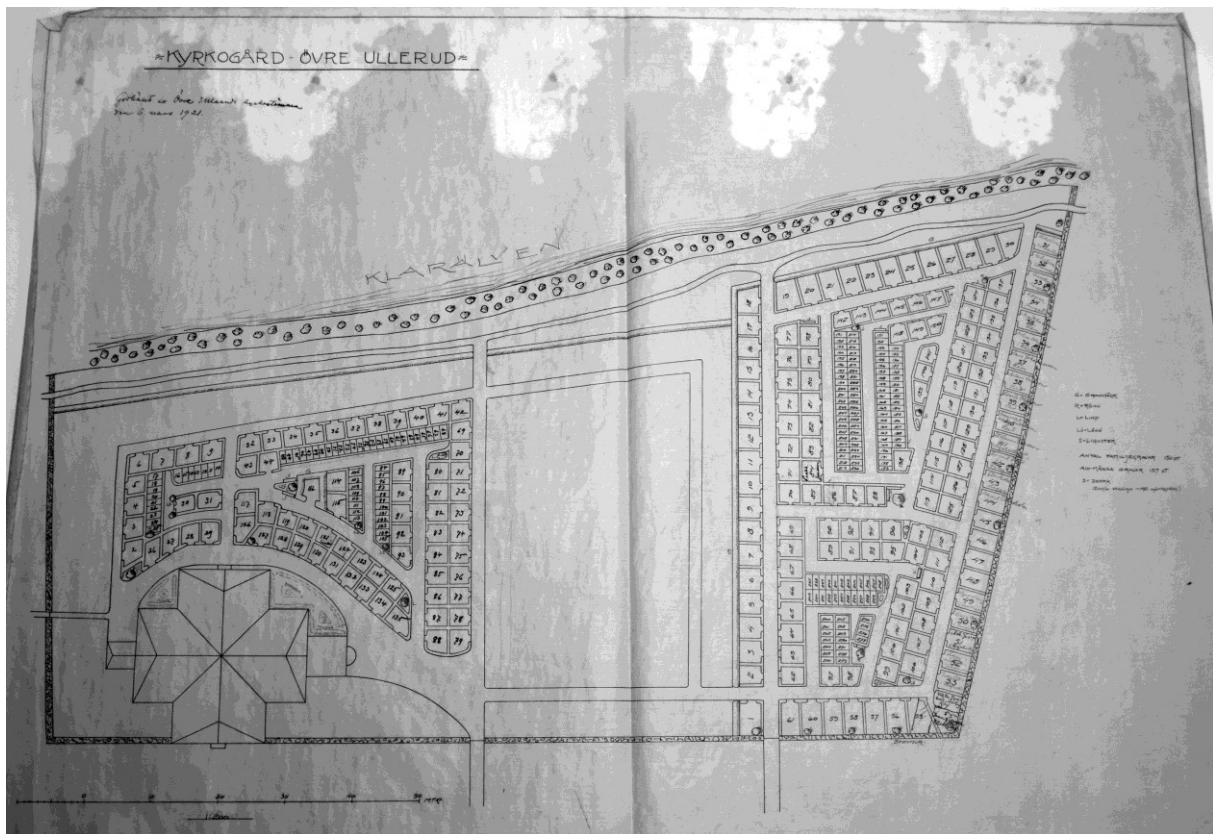
²³⁰ Arbetsbeskrivning Tore Eklund 17.6.2010, Lst beslut 23.10.2009 Värmlands Museum.

Karta över Övre Ulleruds kyrkogård belägen på hemmanet Prästbols ägor, upprättad år 1896 av Axel F. Berg. Avfotograferad och något beskuren ritning, Värmlandsarkiv.

Foto från tiden omkring 1910. Bakom ungdomarna anas en granhäck och bakom denna ett antal gravvårdar av trä och järn. Några gjutjärnsvårdar längs östra muren står kvar på samma plats i dag, medan de andra vårdarna försvunnit. Okänd fotograf. Topografiska arkivet Värmlands Museum.

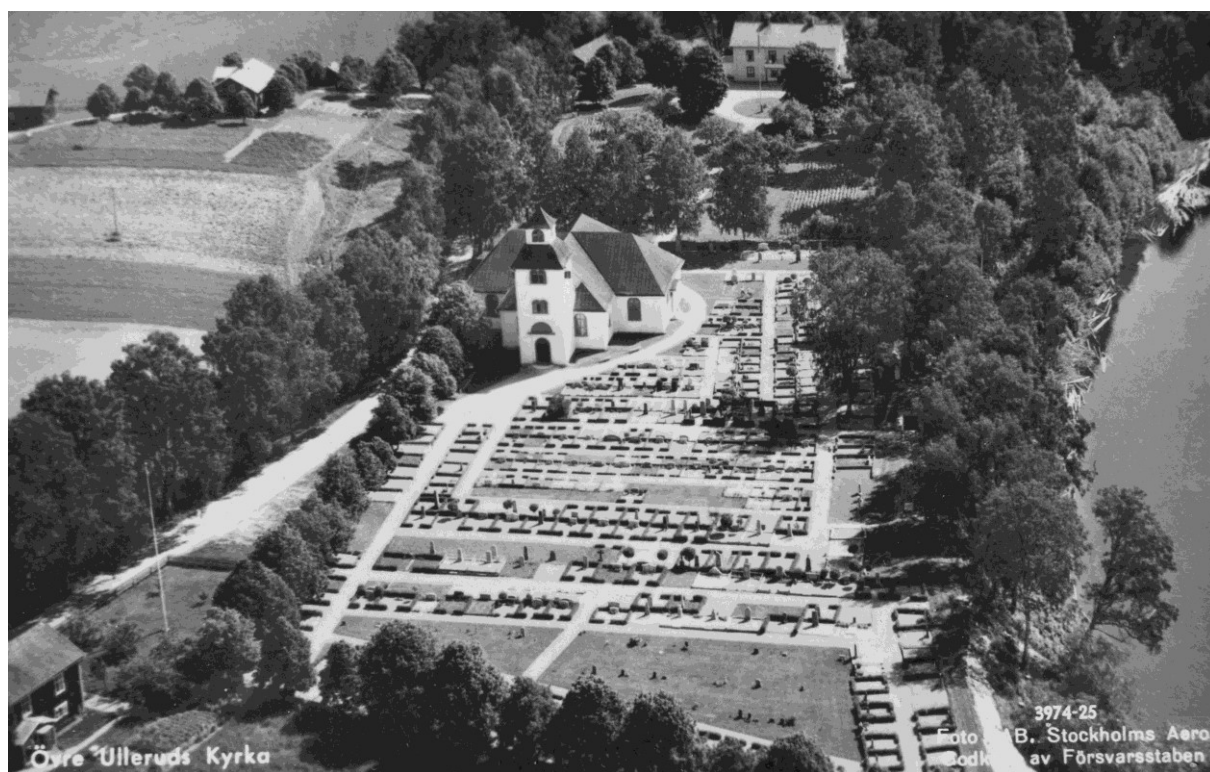
Karta över Övre Ulleruds kyrkogård ritad av Ivar Lund 1920. Avfotograferad ritning, Värmlandsarkiv.

Äldre vykort över "Öfra Ulleruds kyrka", poststämplat 1923. Fotot är troligen taget någon gång efter 1910-talets uppsnyggingsarbeten. Bilden visar några gravplatser som omgärdas av mindre granar. Samma gravplatser finns i kvarter C och omgärdas av tujahäck i dag. Vykort i Lars Karlbergs ägo.

Vykort över Övre Ulleruds kyrkogård år 1935. Allmänområdet på gamla kyrkogården användes troligen fram till 1940-talet. Vykort i Lars Karlbergs ägo.

Vykort över Övre Ulleruds kyrkogård, fotot bedöms vara taget omkring 1940-1950-talet. I väster syns 1917 års utvidgning med ett stort allmänområde. Allmänområdet på gamla kyrkogården har lagts om för familjegravar. Vykort i Lars Karlbergs ägo.

ÖVRE ULLERUDS KYRKOGRÅRD I DAG

Övre Ulleruds kyrka ligger synlig från riksväg 62. I omgivningen finns Klarälven och ett öppet odlingslandskap med flera stora bondgårdar. Kyrkan och kyrkoanläggningen ligger alldeles invid en mindre väg som leder vidare mot Edeby och Nyckelby. I öster ligger den f.d. prästgården och i nordost lantbruket Prästbol, kyrkans f.d. arrendegård, som numera är i privat ägo. Söder om kyrkogården utgör en brant slänt mot älven en naturlig gräns. Invid vägen väster om kyrkan ligger sockenstugan och längre västerut finns ekonomi-byggnader.

Kyrkogården har utvidgats vid flera tillfällen västerut och är i dag indelad i 36 kvarter med minneslund i den västra delen. Två kvarter är inte tagna i bruk ännu. Begravningsplatsen ligger söder och väster om kyrkan. Den ligger på plan mark och är i det närmaste rektangulär i sin form. En f.d. bårkällare finns i södra gränsen, sydväst om kyrkan. Mur omgärdar kyrkogården i väster, norr, öster och ett stycke i söder. Speciella är grindarna av smidesjärn, försedda med initialer efter personerna som skänkt dem. Kyrkogårdens södra sida avgränsas i ett kortare avsnitt av oxbärshäck. Gångarna är grusade och raka. Några gångar har lagts om till hårdgjorda grusgångar. På 1965 års område har grusgångarna i öster respektive väster lagts igen och besåts med gräs. Dock finns plattstigarna på nya området bevarade.

De äldre kyrkogårdsdelarna har en trädkrans av lind bevarad längs norra muren. I övrigt saknas träd på dessa delar av kyrkogården. Trädplantering längs södra sidan är inte möjlig på grund av slänten och rasrisken mot älven. Kvarteren har skiljehäckar av måbär, utom en mindre avdelning som omgärdas av tujahäck. De äldre kyrkogårdsdelarna består främst av grusgravar där många har bevarad stenram, och på flera gravplatser finns syrenhortensior planterade. Sammanhängande gräsytor finns främst i områdenas ytterkanter. På den gamla kyrkogården samsas äldre gravvårdar med gravplatser tillkomna efter 1940-talets omlägningsarbeten. Allmänområdet som kan ses på äldre fotografier på den gamla kyrkogården, är omlagt för familjegravar (kv Å, Ä, Ö).

På kyrkogården finns äldre vårdar av både gjutjärn och smidesjärn. Längs kyrkogårdens södra sida finns ett lapidarium med tolv järnkors från 1700-1800-talet. Ovanlig är en gravplats över familjen Nilsson Ragn, med en rikt smyckad gravplatsanordning av smidesjärn, försedd med årtalen 1898 och 1922. På kyrkogården finns två andra gravplatser försedda med järnstaket samt två gravplatser som omgärdas av stenstolpar och kätting. Den äldsta gravstenen är av kalksten och rest över hofkamreraren Jonas Engholm år 1790. Ytterligare några äldre vårdar av kalksten förekommer. Av intresse är gravplatsen över komminister Sven Kihlman, kyrkans arkitekt och byggmästare. Denna sten är dock rest i senare tid. På kyrkogården framträder också en gravvård rest 1926, över hemmansägaren O. H. Larsson från Edeby, med en porträttrelief i brons gjord av konstnären Astri Bergman-Taube. På 1917 års område finns ett f.d. allmänområde med ett fåtal bevarade gravvårdar tillkomna från 1932 fram till 1956, däribland några järnkors och träkors. På det f.d. allmänområdet har två nya kvarter anlagts för vanlig gravsättning, (kvarter AB-AC).

På 1965 års område dominerar de öppna gräsyterna. En trädkrans av lönn finns i norr och öster. En allé av pyramidekar flankerar huvudgången i norr och en stor solitär ek finns mitt i området. På den nya kyrkogården utgörs den yttre avgränsningshäcken av häggmispel och kvartershäckarna utgörs av oxbär. På området finns tre särskilt anlagda sittplatser vilka förbinds med en plattgång. På nya kyrkogården är servicestationen omgärdad av en häck och marken belagd med sten.

Övre Ulleruds gamla kyrkogård består av grusgravar med skiljehäckar av måbär.

Kyrkogården sedd från kyrktornet. Den gamla kyrkogården består till största del av grusgravar indelade av måbärshäckar. Den nya kyrkogården i väster domineras av gräsytor och får grönska av fler träd.

Övre Ullerud

KVARTER

Kvarter A-P samt kvarter Å-Ö, utgörs av den gamla kyrkogården och omfattar kvarteren med familjegravar närmast kyrkan. Gränsen för den gamla kyrkogården går mitt i kvarter O, i linje med kyrkogårdens nordvästra ingång. Området har en öppen karaktär med få träd. Längs södra sidan finns två björkar och vid huvudentrén och längs norra muren finns en trädkrans av lindar. Syrenhortensia finns planterad vid flera gravplatser.

Kvarteren är små och därför många till antalet. Vissa kvarter söder om kyrkan består endast av några få gravplatser placerade "rygg mot rygg", medan andra kvarter består av gravrader på vardera sida om en rygghäck, se översikt.

De flesta gravplatserna är grusgravar avdelade med låga skiljehäckar av måbär, utom en avdelning med fyra äldre familjegravar i kvarter C, vilka omgärdas av tujahäck. Många gravplatser har bevarad stenram. Vissa gravplatser har lagts om med gräs. Sammanhängande gräsytor finns främst i gravraderna längs det gamla kyrkogårdsområdets ytterkanter, men även i kvarter Ä.

De äldsta gravplatserna återfinns längs med muren och längs med områdets ytterkant. Gravvårdarna är höga och smala. Längs kyrkogårdens södra sida, bakom kvarter M, finns ett lapidarium med tolv uppställda järnkors.

Området söder om kyrkan lades om under 1940-talets slut. Många gravplatser härrör från denna tid och kännetecknas av låga breda gravvårdar.

Kvarter Å, Ä, Ö väster om kyrkan är ett f.d. allmänområde som lagts om för familjegravar. Kvarteren har en öppen karaktär. Gravvårdarna är tillkomna under 1940- och 1950-talet och karaktäriseras av låga, breda gravvårdar.

Kvarteren på den gamla kyrkogården är små och många till antalet. Grusgravar dominerar.

Längs med den gamla kyrkogårdens mur finns äldre höga gravvårdar.

Lapidarium med tolv uppställda järnkors.

Kvarter Å, Ä, Ö är ett f.d. allmänområde som lades om för familjegravar under 1940-talet. Kvarteren har en öppen karaktär med låga breda gravvårdar.

Kvarter Q-U, X-Z samt halva kvarter O, ligger inom 1917 års kyrkogårds-utvidgning. Kvarteren utgörs av familjegravar anlagda med skiljehäckar av måbär. I kvarteren finns fler sammanhängande gräsytor än på gamla kyrkogården. Här finns även många grusgravar, flera har bevarad stenram. Gravplatserna härrör från 1917 fram 1960-talet. De äldsta gravvårdarna är höga och smala, medan de senare gravvårdarna är låga och breda. Längs norra muren finns en trädkrans av lindar i övrigt saknas träd vilket ger området en öppen karaktär. Syrenhortensia finns planterad vid flera gravar. En gravplats har två höga formklippta tujor.

Kvarter "Allm." är ett f.d. allmän-område beläget mitt på 1917 års utvidgningsområde. I två kilformade gräsytor finns ett fåtal bevarade gravvårdar från den allmänna linjen. Gravsättning går att följa från 1932 till 1956. Bruket av allmänna linjer upphörde 1964, men två enskilda personer har också gravsatts här år 1965 respektive 1970. Gravvårdarna utgörs av låga gravvårdar, däribland trä- och järnkors. En del av allmänområdet har tagits i bruk för vanlig gravsättning och benämns kvarter AB och AC.

Kvarter AB, AC är anlagda på den f.d. allmänningen under 1960-talet, utifrån vad som går att utläsa från gravvårdarna. Kvarteren består av gravplatser med skiljehäckar av måbär. Gravvårdarna är låga och breda.

Kvarter AD, AE, AF, AG, AH, AJ utgörs av 1965 års område längst i väster. Två av kvarteren (AG-AH) har inte tagits i bruk ännu. Trädkransen utgörs i norr och öster av lönn. Pyramidekar är planterade på vardera sida om den norra gångvägen. Mitt i området finns en solitärt planterad ek. En rad av syrener är planterad längs den södra gångvägen. På andra sidan gångvägen, mot älven, finns oxbärsbuskar. I kyrkogårdens sydvästra hörn finns en silverpil. Här fanns tidigare en cirkelrund markyta avsedd som sittplats, vilken inte finns kvar i dag. Kistgravplatserna ligger i en gemensam gräsyta i olika avdelningar/ gravgårdar. En yttre avgränsningshäck utgörs av häggmispel och i kvarteren utgörs rygghäckarna av oxbär. Vissa gravrader står också fritt utan rygghäck. Gravvårdarna präglas av stor homogenitet med låga breda stenar, övervägande resta över enskilda samt make-maka.

Familjegravar i kvarter T.

F.d. allmänområde med ett fåtal bevarade gravvårdar.

Kvarter AB och AC är anlagda på det f.d. allmänområdet.

Kvarter AE, gravarna finns i en gemensam gräsyta. Oxbärshäck och syrener ramar in kvarteret.

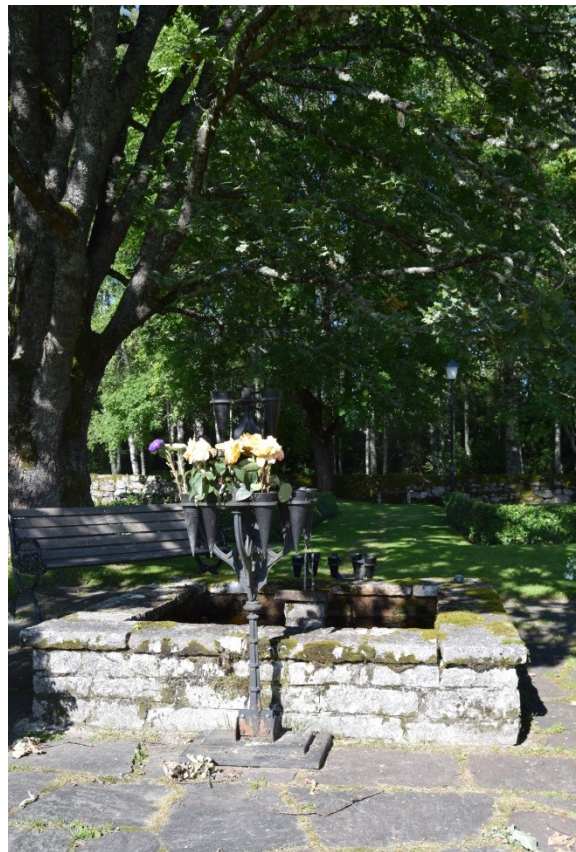
1965 års område genomkorsas från väster till öster av en plattgång av skiffer. Plattgången förbinder tre sittplatser. En sittplats med en fast bänk finns vid muren i väster och en likadan bänk finns vid häcken i östra gränsen. I områdets mitt finns en större sittplats med en brunn. Här finns numera minneslundens smykningsplats.

Minneslunden, som togs i bruk 1999, är anlagd i anslutning till den centralt belägna sittplatsen och marken väster där om. Jordningsytan omgärdas av en låg oxbärshäck. Den stora ekens trädkrona skänker platsen en särskild rumslighet. Vid smykningsplatsen är marken belagd med skiffer. Springbrunnen är avtäckt med kalkstensplattor och har kalkstensbeklädnad i form av s.k. nubbsten. Vas- och ljusbärarna, en hög och en låg, är tillverkade av kyrkans gamla bänkljusstakar.³⁴ På platsen finns också ett ljusskåp, en parksoffa av modellen Byarum samt blomlådor för sommarblommor.

Kvarter AJ är en avdelning längst i norr på 1965 års område. Här finns mindre gravgårdar avdelade med oxbärshäckar. Gravraderna närmast muren är avsedda för urngravar. De korta gravraderna närmast muren är avsedda för urngravar och har gravvårdar vända både i öst-västlig riktning och i nord-sydlig. En plattgång genomkorsar avdelningarna. Omgivande träd, lönnar och pyramidekar, skänker platsen rumslighet och skugga. Bakom den norra muren finns sockenstugans tomt med syrenbuskar närmast muren. I muren finns också en förbindelsegång till sockenstugan.

Minneslunden är anlagd i anslutning till den centralt belägna sittplatsen.

Vas- och ljusbärarna är tillverkade av kyrkans gamla bänkljusstakar.

Kvarter AJ består av mindre gravgårdar där gravraderna närmast muren är avsedda för urngravar.

³⁴ Lars-Göran Carlsson.

INSKRPTIONER OCH TITLAR

Vid Övre Ulleruds kyrkogård finns flera titlar med koppling till tidigare verksamheter i bygden. Jordbruket och skogen har varit basnäringar, vilket återspeglas i titlar som hemmansägaren, torparen, lantbrukaren, "förra ägaren" och skogsvaktaren. Här finns också ålderdomliga yrkestitlar som garfvaren/garvaren, smeden, kvarnägaren, gästgivaren och gårdfarihandlare. Högre upp i samhällets hierarki återfinns titlar som nämndemannen, hofkamreraren, bruksegaren och brukspatron. Inom det militära finns titlarna majoren, löjtnant samt "fältläkaren och riddaren, doctor".

Titeln handlanden finns på flera gravvårdar, liksom en charkuterist och en fabrikör (för ett bryggeri). Bland de mer moderna yrkestitlarna återfinns; ingenjör, civilingenjör, byggmästaren, byggnadssnickare, posttjänsteman samt den kvinnliga titeln sjuksköterskan.

Titlar med koppling till församlingen finns också; prosten, pastor, komminister, kyrkoverden, kontraktsprosten samt "klockaren och kantorn". Flera gravplatser har titeln folkskolläraren, däribland även "folkskolläraren och organisten" samt "folkskolläraren och hembygdsforskaren". Inom skolväsendet finns dessutom överläraren, tillsynslärare och "folkskolinspektören fil. lic." Inom det frikyrkliga förekommer titlarna predikanten och evangelisten.

Titeln evangelisten är särskilt intressant då den finns vid en kvinnas grav. Här liksom på andra kyrkogårdar är det männens titlar som dominerar. Vid kvinnornas namn förekommer ibland inskriptioner som hustrun, makan eller mor. Ett smideskors från 1852 är försedd med den ålderdomliga titeln dannemannehustrun. En danneman betecknar en duglig, pålitlig, redbar man. Under ståndsrepresentationens tid (1400-talet-1866) användes titeln av kungen som tilltal till bondeståndets representanter.³⁵

På kyrkogården förekommer gravar med inskriptionen syskonen, vilket låter oss förstå att det är fråga om ogifta syskon som vilar i samma grav. Ibland förekommer inskriptioner som berättar vem som rest en gravvård, exempelvis "rest af barnen", "kamrater inom NTO reste vården", "vården restes av vänner". Komminister Sven Kihlmans gravvård har getts en utförlig inskription; "till minnet av Comminister Sven Kihlman f. 1696 21/11 d. 1776 26/6 ledaren av kyrkobygget 1725-27, Från Övre Ulleruds församling med tacksamhet vid kyrkans 200 årsminne 1927. Minnet förpliktar". I sällsynta fall kan det också stå angivet hur en person har avlidit. På Övre Ulleruds kyrkogård finns en person som "dog till sjöss" år 1943.

På de äldre gravvårdarna finns förutom Ortsnamn också bibelhänvisningar, psalmverser och sentenser; "De som vandrat sin väg rätt fram de hafva ro i sina hvilorum", "Rum och namn nog Herren känner när han ropar sina vänner", "Skatten akta som Gud dig sänder den halkar sakta ur dina händer", "Stoftet här men ofvan gruset anden bor i fadershuset", "Salig är den som har del i den första uppståndelsen; öfver dem har den andra döden ingen makt", "Saliga äro de renhjärtade ty de skola se gud", "Den rättfärdiges minne varar", "Till uppståndelsens morgon", "Farväl nu vil jag somna ock fridens hem bebo o warer snart välkomna till samma goda ro".

På lektor Nils Wilhelm Ljungbergs gravvård finns en inskription på latin "Multis Ille Bonis flebilis occidit". Texten är hämtad ur *Horatius ode till Virgilius*, som i en översättning lyder "Denne gick bort värd att begråtas av många goda människor, av ingen dock sörjd djupare än mig". Ljungbergs nära vän och kollega professor Fredrik Wulff lät resa stenen.³⁶

³⁵ www.wikipedia.se

³⁶ Ljungström 1947.

VEGETATION

Träd

Den gamla kyrkogården har en trädkrans av lindar längs den norra muren. Utanför den södra kyrkogårdsmuren står två björkar. I övrigt saknas träd på den gamla kyrkogården.

Den nya kyrkogården har en trädkrans av lönnar längs norra och östra muren. Längs den norra gångvägen finns pyramidekar och centralt på området finns en stor solitär ek. I kyrkogårdens sydvästra hörn finns också ett pilträd. Utanför den nya kyrkogården finns i sydväst höga granar och i väster björkar.

Häckar och buskar

På gamla kyrkogården utgörs skiljehäckarna av måbär. En avdelning med fyra äldre gravplatser i kvarter C omgärdas av tujahäckar. Omkring kyrkan finns solitärt planterade prydnadsbuskar. På de äldre kyrkogårdsdelarna är flera gravplatser planterade med hösthortensia.

På nya kyrkogården finns en yttre avgränsningshäck av häggmispel och inne i kvarteren finns ryggäckar av oxbär. Minneslunden avgränsas av en oxbärshäck. Längs den södra gångvägen finns en rad med syrener. Mot älvsidan finns kornellbuskar. Vid den runda platsen i kyrkogårdens sydvästra hörn finns oxbärsbuskar. Utanför kyrkogårdsmuren i norr, på sockenstugans tomt finns avskärmande syrenbuskar.

Övrig plantering

Flera gravplatser på de äldre kyrkogårdsdelarna är planterade med syrenhortensia, vilket ger kyrkogården grönska och en särskild karaktär. Vid äldre gravplatser finns i flera fall perenner och buskar som planterats av gravrättsinnehavarna. Dessa utgör en del av kyrkogårdens gröna kulturarv. Som exempel kan nämnas funkia, kärleksört och penningblad. Vissa mursträckor är avtäckta med torv och sedum. I övrigt förekommer planteringar i blomlådor och urnor.

OMGÄRDNING OCH ENTRÉER

Kyrkogården omgärdas av stenmur i norr, öster, väster samt ett stycke i sydost. Muren är lagd med stora huggna stenar. I norra muren, mot vägen, finns bevarade järnringar där kyrkobesökarna en gång i tiden knöt sina hästar. Den södra muren viker av en kort bit strax innan bårkällaren. Efter bårkällaren, bakom kvarter M och bakom lapidariet med järnkorsen, finns en oxbärshäck. 1917 års område saknar avgränsning mot slänten i söder. I höjd med 1965 års område finns oxbärsbuskar mot slänten.

Huvudentré till kyrka och kyrkogård finns i nordost. Portöppningen är breddad och grindarna som inte längre passar är därför undanställda. Grindarna är tillverkade av smidesjärn och bär årtalet 1822 och initialerna C. S. då de var en gåva från patron Christian Söderberg på Södervik. Ytterligare en entré finns i nordväst, i anslutning till 1917 års område. Grinden till entrén är tillverkad av smidesjärn och numera undanställd. En mindre ingång finns i östra muren mot den f.d. prästgården. Grinden är av smidesjärn och bär årtalet 1843 tillsammans med initialerna S. S. efter prosten Sven Setterlund. Han lät göra en gång från prästgården genom trädgården till kyrkan.³⁷

Huvudentré till den nya kyrkogården finns i den västra muren. Järngrindarna till denna ingång är likaså undanställda. En mindre ingång (utan grind) finns också i den norra muren vid sockenstugan. Den var ursprungligen tänkt att användas för kyrkogårdsvaktmästaren som hade sin bostad i sockenstugan. En mindre ingång (utan grind) finns också i sydvästra hörnet av kyrkogården. Ingången används idag främst av kyrkogårdspersonalen.

³⁷ Ljungström 1947.

Huvudentré till kyrka och kyrkogård i norra muren.

Grindarna till huvudentrén bär året 1822 och initialerna "C. S".

Entré i nordväst, i anslutning till 1917 års område.

Grindarna till entrén i nordväst.

Ingång i östra muren. Grindarna bär året 1843 och initialerna "S.S".

I norra muren, mot vägen, finns ett antal järnringar. Här band kyrkobesökarna sina hästar.

Huvudentré till nya kyrkogården i västra muren. Grindarna är undanställda.

Ingång i kyrkogårdens sydvästra hörn.

BYGGNADER

Övre Ulleruds kyrka uppfördes 1725-1727 efter ritningar av komminister Sven Kihlman. Tillsammans med byggmästare Lars Olufsson från Ölme ledde han också byggnadsarbetet. Den korsformade kyrkan är uppförd i liggtimmer med en vidbyggd sakristia i norr. Ett klocktorn tillbyggdes i väster år 1796. Kyrkan var tidigare spånklädd. I dag har kyrkan fasader av vit lockpanel och tak av svartmålad skivplåt. Portarna är infattade av klassicerande halvkolonner som är marmorerade i gröna nyanser. En kyrka fanns troligen i Övre Ullerud redan under 1200-1300-talet. Från denna tid finns en dopfunt och ett gotiskt triumfkrucifix bevarade.

Bårkällaren, numera förråd, byggdes 1943 efter en ritning av byggmästare Karl Eriksson från Forshaga. Bårkällaren har liknande utförande som den bårkällare som tidigare hade byggts vid Forshaga kyrkogård. Byggmästare Arvid Björkelund från Deje utförde arbetet i Övre Ullerud. Bårkällaren består av gjuten betong med slätputsade väggar. Enligt arbetsbeskrivningen är trappor och stödmurar lagda av Mölnbacka gnejsgranit. Vid övre änden av trappan finns två stenplintar.³⁸ Ritningarna visar även en anlagd plats för jordfästningar, med ett träkors och en katafalk, rakt framför bårkällaren. Ett 3-4 m högt kors ska enligt uppgift ha stått på platsen tidigare, men det är osäkert om katafalken kom till utförande.³⁹

Sockenstugan uppfördes i en våning och stod färdig 1846. Den ersatte då en tidigare stuga som byggts 1796. År 1883 påbyggdes en andra våning. 1941 gjordes övervåningen om till kommunalrum och 1946 inreddes ett skolkök för fortsättningsskolans flickor. På nedre plan fick kyrkvaktaren ett extra rum och ett sockenbibliotek inrättades. Olov Nilsson var kyrkvaktare 1912-1935. Axel Olsson tjänstgjorde 1936-1973. Åke Högberg 1973-1990. Den sista som bodde i sockenstugan var Maja Mattsson, som avled år 2004.⁴⁰ Sockenstugan har fasader av faluröd locklistpanel och tak belagt med tegel. Trädgården, med syrener, bärbuskar och fruktträd, omgärdas av ett falurött trästaket med vita grindar.

Baracken med personalutrymmen kom på plats omkring år 1991. Väggarna är klädda med faluröd panel och taket är belagt med plåt.

De f.d. kyrkstallarna, är numera förråd och garage. En tillbyggnad har gjorts vid södra gaveln. Väggarna är klädda med faluröd lockpanel och taket är belagt med plåt.

Sockenmagasinet, numera förråd och kontor uppfördes efter ett beslut år 1759. Bönderna levererade havre, råg och vete till magasinet. Det skulle vara till hjälp vid missväxtår. År 1827 upphörde försäljningen från magasinet och 1937 upphörde sockenmagasinets verksamhet.⁴¹ På östra gaveln fanns tidigare ett tillbyggt avtråde. Magasinet är timrat med faluröd locklistpanel och tegeltak.

Den f.d. prästgården, numera privatbostad, var tidigare länsmansbostad och komminister Sven Kihlmans födelsehem. Föräldrarna var länsmannen Magnus Kihlman och Brita Gunnarsdotter Edsbergius. Sven Kihlman som fick ordinarie komministertjänst i socknen 1753 valde att bo på Solbacka, som han köpt 1730. Han begärde att få prästbostället Arnäs utbytt mot ¼ hemman i Prästbol. Han brukade sedan de båda gårdarna Solbacka och Prästbol. Mangårdsbyggnaden på gården påbyggdes med en andra våning 1885. Ett vitt trästaket omgärdar den f.d. prästgårdstomten vid vägen ända fram till kyrkomuren. I dag äger församlingen den del av trädgården som ligger närmast kyrkogården. Marken utgörs av en klippt gräsyta med några fruktträd. Ett vitt trästaket markerar även gränsen inne på tomten. Den f.d. prästgården har vit locklistfasad, plåtblagt tak och mörkgröna snickerier.

³⁸ Protokoll 9.8.1942, Arbetsbeskrivning för bårkällare, Karl Eriksson 16.12.1942, Värmlandsarkiv.

³⁹ Ritning av plats för jordfästningar, fastställd av Kungl. Byggnadsstyrelsen 28.1.1943, Värmlandsarkiv.

⁴⁰ Översockna 2012.

⁴¹ Översockna 2012.

Övre Ulleruds kyrka uppfördes 1725-27.

Bårkällaren, numera förråd, uppfördes 1943.

Den f.d. prästgården påbyggdes med en andra våning 1885. Här fanns tidigare en länsmsgård.

Församlingens mark närmast kyrkan, en del av den f.d. prästgårdstomten, avgränsas av vitt staket.

Sockenstugan uppfördes i en våning 1846 och påbyggdes med en andra våning 1883.

Sockenstugans trädgård avgränsas av ett falurött staket försett med vita grindar.

Från vänster i bild; barack med personalutrymmen, kyrkstallar samt det f.d. sockenmagasinet, numera förråd och kontor.

ÖVRIGT

Meditationsplatser

Särskilt anlagda sittplatser finns på tre ställen på det nya kyrkogårdsområdet. En plattgång av skiffer genomkorsar området från väster till öster. Plattgången förbinder tre sittplatser. En sittplats med en fast bänk finns vid muren i väster och en likadan bänk finns vid häcken i östra gränsen. I områdets mitt finns en större sittplats med en brunn. Här finns numera minneslundens smyckningsplats, som beskrivs i ett tidigare stycke.

Bänkar och belysning

Lösa bänkar står utplacerade på kyrkogården. Bänkarna har järnstativ och träsisits och är grönmålade. Parksoffan i minneslundan är av modellen Byarum. De fasta bänkarna på nya kyrkogården består av stenplintar med träsisits. Kyrkogårdens belysning utgörs av ett antal svarta lyktstolpar med armatur av opalt glas.

Servicestationer

Kyrkogårdens servicestationer är försedda med vasställ, redskapsställ, säckhållare i trä med plåtlock, tunna för kompost samt enkla vattenposter. På nya kyrkogården är servicestationen omgärdad av en häck och marken belagd med sten.

Sittplatser med fasta bänkar av stenplintar och träsisits finns i väster och öster på nya kyrkogården.

Gröna bänkar står utplacerade på kyrkogården.

Sittplatsen i öster på nya kyrkogården. Här finns också en belysningspunkt.

Servicestationen på nya kyrkogården är omgärdad av en häck och marken belagd med sten.

SAMMANFATTNING AV ÖVRE ULLERUDS KYRKOGÅRDS KARAKTÄRSDRAG

Övre Ulleruds kyrkogård är en mindre landsbygdskyrkogård belägen invid Klarälven i ett öppet odlingslandskap. Kyrkan och omkringliggande bebyggelse utgör en samlad miljö som kan beskrivas som lantlig och ålderdomlig. Här ingår den f.d. prästgården, sockenstugan och bevarade ekonomibyggnader. Traditionella trästaket omgärdar sockenstugans lummiga trädgård liksom den f.d. prästgårdens tomt. Från kyrkans norra port stiger man bokstavligen talat rakt ut på vägen. I den norra kyrkogårdsmuren minner de gamla järnringarna om en tid då man tog hästen till kyrkan.

Kyrkogården är anlagd på plan mark och kvarteren är anlagda i rätlinjig form. Här finns både traditionella grusgångar och hårdgjorda grusgångar. Den gamla kyrkogården har en öppen karaktär då trädkransen av lind endast finns längs norra muren. Syrenhortensia finns planterat vid flera gravplatser, vilket skänker värdefull grönska och prydnad till platsen. Kvarteren kring kyrkan har en ålderdomlig prägel där häckinfattade grusgravar dominerar. Många av gravplatserna har också bevarade stenramar. Några enstaka gravplatser är omgärdade av järnstaket samt av stenstolpar förbundna med kätting. Här finns högresta gravvårdar från 1800-talets slut och 1900-talets början, flera med intressanta yrkestitlar kopplade till bygdens tidigare verksamheter. Många gravplatser härrör från den tid då kyrkogården lades om. Gravvårdarna från 1940- och 1950-talen uppvisar stor homogenitet med låga breda familjegravstenar. Bland de äldsta gravvårdarna finns ett antal järnkors i ett lapidarium, ett antal gjutjärnsvårdar, och några kalkstensvårdar. Ett f.d. allmänområde finns på 1917 års område. Här finns enstaka gravvårdar bevarade, däribland några järn- och träkors.

Nya kyrkogården har en lummigare karaktär med trädkrans av lönn, en allé av pyramid-ekar samt en stor solitär ek mitt på området. Här har gravsättning skett från 1965 fram till i dag och områdets gravvårdar präglas av stor homogenitet med låga breda stenar, övervägande resta över make-maka samt enskilda.

Viktiga element som bidrar till kyrkogårdens karaktär är muren, grusgångarna, grusgravarna och häckarna. Viktiga är också plattstigarna vilka ger struktur och binder samman kvarter och sittplatser. Kyrkogårdens trädkrans skänker skugga och rumslighet och är betydelsefull för kyrkogårdens totala karaktär. Även träd och buskar utanför kyrkogården är betydelsefulla då de skapar en avgränsning mot omgivningen och ger karaktär åt platsen, däribland björkarna i väster och syrenbuskarna i sockenstugans trädgård. Betydelsefulla är de tre särskilt anlagda sittplatserna på nya området, sammanbundna av en plattgång. Sittplatsen i mitten har numera också funktion som minneslundens smyckningsplats.

LAGSKYDD

Begravningsplatsen är tillkommen före 1940 och skyddas därmed av kulturmiljölagens 4 kapitel 13 § som säger "I fråga om en begravningsplats som anlagts före utgången av år 1939 krävs tillstånd av länsstyrelsen för att väsentligt ändra begravningsplatsen". Tillstånd krävs alltid för utvidgning och för uppförande eller väsentlig ändring av byggnader, murar, portaler eller andra fasta anordningar. Detta skydd omfattar även de delar av kyrkogården som är tillkomna efter 1939. Vid frågor kring förändringar och tillstånd kontakta gärna Länsstyrelsen i Värmlands län.

ATT SÄRSKILT TÄNKA PÅ I FÖRVALTNING OCH ANVÄNDNING AV ÖVRE ULLERUDS KYRKOGRÅRD

Viktigt för helheten

- Övre Ulleruds kyrka och kyrkogård med sockenstuga och ekonomibyggnader utgör tillsammans med den f.d. prästgården och den f.d. arrendegården en samlad miljö.
- Utblickar mot Klarälven i söder är betydelsefull för kyrkogårdens karaktär. Vegetationen bör hållas undan så att siktlinjer bibehålls.
- Kyrkogårdens läge i förhållande till Klarälven och släntens stabilitet bör beaktas.
- Stenmuren som omger kyrkogården är ett viktigt arkitektoniskt element och avgränsar kyrkogården både fysiskt och symboliskt från omgivningen. Stenmuren ska bevaras.
- Kyrkogårdens ingångar med grindar av järn. Grindar ska bevaras och vårdas med traditionella material och metoder. Undanställda grindar ska förvaras på ett sätt som inte minskar det kulturhistoriska värdet, och om möjligt, återplaceras på den plats där de historiskt hör hemma.
- Kyrkogårdens gångar bör ha bevarad sträckning och beläggning.
- Kyrkogårdens grusgravar bör bevaras liksom omgärdning i form av stenramar.
- Plattstigar ger struktur i kvarteren och bör bevaras.
- Viktiga platser i anläggningen är särskilt anlagda sittplatser för kontemplation. Sittplatserna bör bevaras.
- Servicestationer ska vara noga planerade och anlagda så att de inte inkräktar på gravplatser.
- Mycket värdefulla gravvårdar, som är i församlingens ägo, ska inte avlägsnas från befintlig plats, ändras eller återupplåtas.
- Värdefulla gravvårdar, som är i församlingens ägo, bör bevaras och bör inte avlägsnas från befintlig plats. När en gravanordning som klassats som värdefull är/blir återlämnad kan gravvården/gravplatsen återanvändas, exempelvis genom att man slipar ned inskriptioner och gör nya. Dekor bör dock sparas. I de fall där inskriptionen bedöms vara av kulturhistoriskt intresse bör återupplåtelse ske utifrån vad som bedöms lämpligt i varje enskilt fall. En möjlighet är att man vänder på gravvården och gör en ny inskription. På så vis bevaras inskriptionen till eftervärlden. Återanvända gravvårdar bör förses med recyclingsymbol för att redovisa förändringen och för att uppmärksamma eventuell inskription på baksidan. I vissa fall kan originalstenen lämnas orörd och en ny liggande sten tillföras.

Viktigt för de olika delarna

- Placering av nya gravvårdar bör ske under överinseende av kyrkogårdsförvaltningen för att säkerställa att gravvården hamnar i rätt läge.
- Nya gravvårdar på återupplåtna gravplatser bör anpassas efter karaktären för respektive område, vad gäller storlek, form och material. Huvudmannen ska upplysa gravrättsinnehavare om vikten av att värna de kulturhistoriska värdena vid återupplåtelse av gravplats.
- På den gamla kyrkogården bör uppsättande av nya gravvårdar endast ske efter noga övervägande, och anpassas vad gäller storlek, form och material för att harmoniera med miljön och omgivande gravvårdar.
- 1917 års område har en tidstypisk karaktär som bör bevaras. Här finns många grusgravar med äldre högresta gravvårdar längs ytterkanterna och låga breda gravvårdar med rektangulär form i områdets mitt. Uppsättande av nya gravvårdar bör anpassas vad gäller storlek, form och material för att harmoniera med miljön och omgivande gravvårdar. Återanvändning kan med fördel komma i fråga i dessa områden.
- Förnyad gravsättning i den f.d. allmänlinjen bör undvikas.
- I det f.d. allmänområdet (kvarter Allm.) finns ett antal bevarade träkors. Att fortfarande kunna avläsa dessa gravmarkörer är av socialhistoriskt värde. Man bör bevara dessa så långt det är möjligt. Se kapitlet vård och underhåll. Bevaka namnskyltar som riskerar att lossna. När inte korset håller längre bör man tillverka en kopia. Gör den lika vad gäller material, form, storlek och bemålning. Var uppmärksam på detaljer som fasningar i ändträet, vilket är av betydelse, både för utseende och för vattenavrinning.

Vegetation

- Yttre avgränsningshäckar bör bevaras.
- Kvartershäckar utgör bakgrund till gravvårdar. De är betydelsefulla för kyrkogårdens struktur och karaktär och bör bevaras.
- Strukturen med skiljehäckar i familjegravraderna ska bevaras.
- Antagen trädvårdsplan ska följas. Äldre planteringsritningar och växtförslag bör vara vägledande om man önskar söka tillstånd för nyplanteringar.
- Äldre perenna växter vid gravplatser bör bevaras i möjligaste mån.
- Murens avtäckning av torv och sedumväxter bör bevaras. Avtäckningen har en praktisk funktion men också miljöskapande värden. Det är viktigt att sköta om muren så att inte för mycket skräp samlas i det gröna.

MYCKET VÄRDEFULLA GRAVVÅRDAR ÖVRE ULLERUD

* = Återlämnad grav

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1850
Placerad i lapidarium, bakom kvarter M.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hög ålder.

Karaktäristik: Kors av smidesjärn, med drapering och flöjel.
Inskription: Årtalet 1850 finns på flöjeln.

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1852
Placerad i lapidarium, bakom kvarter M.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hög ålder.

Karaktäristik: Kors av smidesjärn, med drapering och flöjel.
Inskription på namnplatta: Her under wilar danne manne
hustrun Caisa Ionsdöter från Butorp. Född 1793 den 4 october.
Död den 20de mars 1852. Far wäl nu wil iag somna ock fridens
hem bebo o warer snart wälkomna til samma goda ro.
Inskription på korsarm: O.O.S. / Butorp.

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1853
Placerad i lapidarium, bakom kvarter M.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hög ålder.

Karaktäristik: Kors av smidesjärn, med drapering och flöjel.
Inskription: Årtalet 1853 finns på flöjeln.

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1862
Placerad i lapidarium, bakom kvarter M.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hög ålder.

Karaktäristik: Kors av smidesjärn, med drapering och flöjel.
Inskription: Årtalet 1862 finns på flöjeln.

Gravnummer: saknas*

Tillkomstår: 1773

Placerad i lapidarium, bakom kvarter M.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hög ålder.

Karaktäristik: Kors av smidesjärn, med krona.

Inskription på namnplatta: Forsnäs LIS: föd 17061 död 18026

Högåsen: KN:D föd 1761: död: 1829. Inskription på korsarm:

Hagen M:K:S: föd 1761 död 18012 / Högåsen: AIS: föd: 1750 död: 1809: IID / 1773 L.E.S. WD IH.

Gravnummer: saknas*

Tillkomstår: 1700-tal

Placerad i lapidarium, bakom kvarter M.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hög ålder.

Karaktäristik: Kors av smidesjärn, med krona. Inskription på

korsarm (svårläst): BESKS 1704 (1794?) / Forsnäs 1801 / IOS KLD.

Gravnummer: saknas*

Tillkomstår: Trol. 1700-tal

Placerad i lapidarium, bakom kvarter M.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hög ålder.

Karaktäristik: Kors av smidesjärn. Inskription på namnplatta: oläsligt.

Gravnummer: saknas*

Tillkomstår: 1700-tal

Placerad i lapidarium, bakom kvarter M.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hög ålder.

Karaktäristik: Kors av smidesjärn. Inskription på korsarm (svårläst):

POBNP / BED 1707 (1797?).

Gravnummer: saknas*

Tillkomstår: Trol. 1700-tal

Placerad i lapidarium, bakom kvarter M.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hög ålder.

Karaktäristik: Kors av smidesjärn. Inskription på flöjel: NP.

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1703
Placerad i lapidarium, bakom kvarter M.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hög ålder.

Karaktäristik: Kors av smidesjärn. Inskription på korsarm (svårläst):
KHD LYSBE D (B?) 1703.

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1793
Placerad i lapidarium, bakom kvarter M.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hög ålder.

Karaktäristik: Kors av smidesjärn. Inskription på korsarm (svårläst):
PES YPS EHS / KOP W DD 17o93

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1865
Placerad i lapidarium, bakom kvarter M.

Urvalskriterium: Material- gjutjärn, hög ålder, inskription-
ortsnamn, titel, sentens.

Karaktäristik: Gjutjärnskors i nygotisk stil, som ursprungligen stått på en fyrkantig sockel. Rik dekor och symbolik med fyrpass, strålar, timglas, nedåtvända facklor, ängel som bär på ett svärd samt två änglaflykter i mitten. Gjutjärnskorset står nu placerad en bit ifrån namnplattan, men de hör sannolikt ihop. Namnplattan är i dag fäst på en hållare tillverkad i modern tid.

Inskription: Här wilar Olof Nilsson Mosserud född den 9/11 1807 död den 16/8 1865 hustrun Ingeborg Elofs dotter född den 17/11 1800 död den(ej ifyllt) Christus är mitt lif och döden min vinning Sv. Ps. 492 v 11.12.

Gravnummer: 2 A 1* Tillkomstår: 1905

Urvalskriterium: Inskription- titel, sentens, psalmvers, person- och lokalhistoria. Prosten Axel Ulrik Bergh föddes i Grava 1831. Han verkade många år i Dalsland. År 1885 blev han Övre Ulleruds förste kyrkoherde. Han var mycket intresserad av folkskolan och folkupplysning. Hustrun Louise Ekström kom från V. Ed. Sonen Thorsten Bergh arbetade som brukstjänsteman.⁴²

Karaktäristik: Hög s.k. bautasten. Inskription: Här hvila prosten A. U. Bergh *15/4 1831 +25/6 1915 och hans maka Louise Ekström *28/2 1832 +9/9 1905. De som vandrat sin väg rätt fram de hafva ro i sina hvilorum Jes. 57:2, Ps. 484, Thorsten Bergh *1869 +1940 Sigrid Bergh f. Lüttropp *1874 +1956.

⁴² Ljungström 1947.

Gravnummer: 2 A 2*

Tillkomstår: 1857

Urvalskriterium: Inskription- titel, person- och lokalhistoria. Gravvård från 1857, med inskription på båda sidor. Under 1950-talet gjordes en inskription på baksidan av stenen för att den också skulle tjäna som minnesvård för komminister Anders Brattström, som avled samma år som den person stenen ursprungligen var rest för, hustrun Lena Olsdotter. Brattström föddes 1801 i Storbron, Filipstad. Han arbetade en tid som lärare vid apologist-skolan i Karlstad. Han tillträdde som komminister år 1844.⁴³

Karaktäristik: Medelhög gravvård med spetsig topp. Den äldsta inskriptionen är enkelt inhuggen på ena sidan. Stenen försågs med inskription på baksidan under 1950-talet. Inskription på östra sidan: Hustrun Lena Ols dot från Butorp född 19/9 (?) 1795 död 16/1 1857. Inskription på västra sidan: Till minne av komminister A. Brattström *1801 +1857.

Gravnummer: 2 A 4*

Tillkomstår: 1861

Urvalskriterium: Hög ålder, material- gjutjärn, person- och lokalhistoria. Carl Piscator brukspatron, gift med Johanna Ulrika Engholm, och bosatt på Nordsjö gård.⁴⁴

Karaktäristik: Gjutjärnskors med en stjärnsymbol överst. Inskription: Carl Piscator född 1791 död 1861.

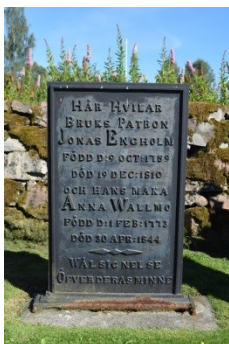

Gravnummer: 2 A 4*

Tillkomstår: 1790

Urvalskriterium: Hög ålder- kyrkogårdens äldsta stengravvård, material- kalksten, inskription- titel, person- och lokalhistoria. Varje län var förr indelat i ett antal fögderier med kronofogdar och kronolänsmän. Jonas Engholm var "hofkamrerare" och kronolänsmän, vilket betecknar en statstjänsteman som vakade över allmän ordning och säkerhet inom sitt fögderi.⁴⁵ Jonas Engholm var född i Skänninge och gift med Anna Lönbom (1725-1796) från Filipstad. Omkring år 1750 övertog de Nordsjö gård. Gården stannade i släktens ägo till dess försäljning år 1873.⁴⁶

Karaktäristik: Hög gravvård med bågformad topp och akroterier. Den övre delen är något utskjutande. Inskription: Här hvilar hofkamreraren Jonas Engholm född d. 25/10 1716 död d. 10/7 1790.

Gravnummer: 2 A 4*

Tillkomstår: 1844

Urvalskriterium: Hög ålder, material- gjutjärn, inskription- titel, sentens, person- och lokalhistoria. Brukspatron Jonas Engholm var son till kronolänsmän Jonas Engholm. Han var bosatt på Nordsjö med hustrun Anna Wallmo. Gravvården intill, se nedan, är rest över deras söner fätläkaren Jonas Johan Engholm och bruksägaren Olof Axel Engholm. Så länge Nordsjö var i familjernas ägo hade de del i Ransäters nedre hammare.⁴⁷

Karaktäristik: Stor häll av gjutjärn vars nedre del är profilerad och fäst i en stensockel. Inskription: Här hvilar brukspatron Jonas Engholm född d:9 oct:1759 död 19 dec:1810 och hans maka Anna Wallmo född d:1 feb:1773 död 30 apr:1844. Wälsignelse öfver deras minne.

⁴³ Ljungström 1947.

⁴⁴ www.ancestry.se

⁴⁵ www.ne.se

⁴⁶ www.ancestry.se

⁴⁷ Ljungström 1947.

Gravnummer: 2 A 4*

Tillkomstår: 1867, 1890.

Urvalskriterium: Hög ålder, material- gjutjärn, inskription- titel, psalmvers, person- och lokalhistoria. Gravvårdarna är resta över två bröder, söner till brukspatron Jonas Engholm och Anna Wallmo på Nordsjö. Jonas Johan Engholm (1799-1867) arbetade bl.a. som lasarettsläkare i Karlstad åren 1827-1866. Han hade också olika läkarbefattningar inom den militära hälsovården.⁴⁸ Vid sin död var han bosatt i Karlstad. Olof Axel Engholm (1801-1890) ägde Nordsjö gård och del i Ransäters nedre hammare. Vid sin död var han bosatt i Viken, Karlstad.⁴⁹

Karaktäristik: Två gravvårdar i samma utförande; hög gjutjärns-vård i nygotisk stil. Gravvården har form av en vimpberg med flankerande fialer och ett krönande kors. Under namninskriftionerna finns två nedåtvända facklor. 1. Inskription: Här hvilar fältläkaren och riddaren. Doctor J. J. Engholm född d. 17 sept. 1799 död d. 28 mars 1867. Sv. Ps. B. No 277 v. 4, 6. 2. Inskription: Här hvilar bruksegaren Olof Axel Engholm född d. 13 juni 1801 död d. 8 jan. 1890. Sv. Ps b. No 360.

Gravnummer: 2 A 9

Tillkomstår: 1898

Urvalskriterium: Inskription- ortsnamn, berättande.

Karaktäristik: Hög uppåt avsmalnande gravvård med pyramidformad topp. Inskription: Karin Olsdotter Bergsby *26/1 1819 +15/11 1898. Rest af barnen.

Gravnummer: 2 A 10*

Tillkomstår: 1838

Urvalskriterium: Hög ålder, inskription- titel, sentens, person- och lokalhistoria. Komminister Johan Henrik Berg föddes i Karlstad och var son till en tunnbindare. J. H. Bergs hustru hette Britta Hofgren. Han tillträdde sin tjänst i Övre Ullerud 1811. Från år 1827 var Bergs hälsa dålig, och fram till hans död tjänstgjorde flera olika vice pastorer.⁵⁰

Karaktäristik: Medelhög gravvård med spetsig topp. Inskription: Här hvilar ... (svårläst text)..... v. pastor och comminist: Joh. Henr. Berg född 1757 död 1838 Christus är mitt lif och döden är min vinning.

Gravnummer: 2 A 21*

Tillkomstår: 1884

Urvalskriterium: Material- gjutjärn, inskription- titel, sentens, person- och lokalhistoria. Pastor Lars Magnus Björlin föddes i Alster och var son till pastorsadjunkt Per Björlin och Stina Nyström. Han tillträdde tjänsten i Övre Ullerud år 1860.⁵¹

Karaktäristik: Gjutjärnskors placerat på stensockel. Korsändarna har trepassform och är försedda med en stjärnsymbol. Från korsmitten utgår strålar. Inskription på sockeln: Pastor L. M. Björlin 1801-1884. Inskription på korset: Rum och namn nog Herren känner när han ropar sina vänner.

⁴⁸ www.runeberg.org

⁴⁹ www.ancestry.se

⁵⁰ Ljungström 1947.

⁵¹ Ljungström 1947.

Gravnummer: 2 A 24*

Tillkomstår: 1879

Urvalskriterium: Inskription- titel, tidstypisk. Garvaren Nils Nilsson står i kyrkoboken noterad som bosatt i Olsäter.

Karaktäristik: Gravvård med bred bas och framsidan vinklad uppåt. Inskription: Garfvaren Nils Nilsson *5/2 1821 +15/12 1879 hans maka Ingeborg Nilsson *3/10 1815 +10/5 1898.

Gravnummer: 2 B 1*

Tillkomstår: 1776 -1928

Gravplatsen har tre gravvårdar.

Urvalskriterium: Inskription- titel, sentens, m.m., person- och lokal-historia. Komminister Sven Magnus Kihlman (1696-1776) föddes i Prästbol intill kyrkan. Föräldrarna var länsmannen Magnus Kihlman och Brita Gunnarsdotter Edsbergius, dotter till komminister Edsbergius. Sven blev tidigt moderlös och sattes åtta år gammal i Karlstads skola där han stannade till 1717. Efter studier i Uppsala återvände Sven Kihlman till Övre Ullerud år 1726. Han arbetade som komministeradjunkt och v. komminister i tjugoåtta år, och som ordinarie komminister återstoden av sitt liv. Han brukade Prästbol, men var bosatt på Solbacka gård med hustrun Kajsa Ågren (1708-1782). Av de åtta barnen blev tre komministrar. Magnus efterträdde sin far i Övre Ullerud 1777, Karl tjänstgjorde i Nedre Ullerud och Johan i Filipstad. Sonen Anders blev klockare i Nedre Ullerud. Sven Kihlman ritade och ledde bygget av nuvarande Övre Ulleruds kyrka.⁵² Enligt uppgift fanns Kihlmans stoft tidigare begravt inne i kyrkan. Se även kapitlet Övre Ulleruds kyrkogårds historik. Dagens gravvård restes 1927. Det berättas att överblivet nattvardsvin av tradition och vördnad alltid hållits vid Kihlmans grav. Sedvänjan försvann när avlopp installerades inne i kyrkan.⁵³

Enligt uppgift ska en tidigare gravvård ha rests år 1843 med följande inskription: "Minne af Kyrkoh. Sw. Kihlman född 1696 död 1776. Dess son Comm. o. v. Pastor Magnus Kihlman f. 1729 d. 1796. Dess måg Com och v. Past Birger Ullén f. 1753 d. 1809. Dess maka Fru Kajsa Maria Ullén f. Kihlman 1762 d. 1807. Hennes bror Insp. Sven Kihlman f. 1768 d. 1810. Dess son Adolph Magnus Kihlman f. 1799 med biträde af församlingens präst reste stenen 1843." Enligt uppgift blev denna gravvård trappsten vid ett magasin i Gersviken. Kanske för att gravvårdens övre del tycktes ha varit avbruten.

Karaktäristik: Familjegrav med stenram och grus. Huvudstenen har en ojämnt formad topp. Överst finns en stjärnsymbol inom en ring. Sidostenarna är låga och breda, med bågformad topp och sidoprofiler. Överst på dessa båda stenar finns en kors-symbol. 1. Inskription: Till minnet av Comminister Sven Kihlman f. 1696 21/11 d. 1776 26/6 ledaren av kyrkobygget 1725-27. Från Övre Ulleruds församling med tacksamhet vid kyrkans 200 årsminne 1927. Minnet förpliktar. 2. Inskription: Karl Kihlman *1829 +1911. 3. Inskription: Anders Kihlman *1843 +1900 hustrun Maria *1845 +1928.

⁵² Lungström 1947.

⁵³ Lars-Göran Carlsson.

Gravnummer: 2 B 3*

Tillkomstår: 1919 (1939)

Urvalskriterium: Inskription- titel, berättande, ovanlig gravvård. Erik Wennerlöf föddes i Värmskog 1830. Han började sin tjänst som klockare, lärare och organist 1862. Han beskrivs som en energisk och musikalisk lärare som bl.a. startade en manskör. Han var bygden trogen till sin pension 1916. Hustrun Hulda Maria dog 1904. Under sina sista år bodde han hos en son i Ludvika. Han är dock begravd i Övre Ullerud. Vården restes av vänner 1939.⁵⁴

Karaktäristik: Låg tvådelad gravvård. Formen liknar en skrivpulp. En metallbricka visar att gravvården är köpt från Kullgrens i Uddevalla. Inskription: Folkskolläraren och organisten E. Wennerlöf familjegrav vänner reste vården år 1939.

Gravnummer: 2 B 4*

Tillkomstår: 1898-1911

Urvalskriterium: Material- kalksten, ovanlig gravvård, inskription-titel. I graven vilar majoren Karl August Laurell (1845-1911) och Maria Laurell (1851-1898). Karl August Laurell föddes på Gullsby Herrgård, Brunskog, och var son till lantmätare Lorentz Laurell, som var delägare i Gullsby pappersbruk. Karl Augusts syster, Aline Laurell, var Selma Lagerlöfs guvernant och första lärarinna.⁵⁵

Karaktäristik: Medelhög gravvård vars topp har en cirkelform, omslutande en stor korssymbol. Inskription: Majoren K. A. Laurell familjegrav.

Gravnummer: 2 B 5*

Tillkomstår: 1882

Urvalskriterium: Material- kalksten, inskription- titel, person- och lokalhistoria.

Karaktäristik: Medelhög gravvård av kalksten med ojämnt formad topp. Överst finns en korssymbol samt en bladdekor längs den övre kanten. Inskription: Klockare Olof Nyqvist *1795 +1882 hustrun Stina Jonsdotter *1807 +1897 barn Magnus *1826 +1908 Kristina *1838 +1925 August *1851 +1941.

Gravnummer: 2 C 3*

Tillkomstår: 1930

Urvalskriterium: Tidstypisk, miljöskapande, inskription- ortsnamn.

Karaktäristik: Familjegrav med stenram och grus. Hög gravvård med mjukt formad topp. Överst finns en korssymbol omgiven av strålar. Under korset finns en draperad svepning i relief. Inskription: K. A. Andersson Forsnäs *1856 +1931 hustrun Kaisa *1850 +1930.

⁵⁴ Ljungström 1947.

⁵⁵ Karl Augusts dagböcker finns i det Laurellska släktarkivet vid Malmö stadsarkiv. Elov Persson, Brunsbogs hembygdsförening, har studerat och renskrivit delar av dessa, enligt www.gammelvala.se.

Gravnummer: 2 C 8

Tillkomstår: (1897)

Urvalskriterium: Inskription- titel, ortsnamn, person- och lokal-historia. Folkskolläraren Lars Magnus Palmqvist var en pionjär inom hembygdsrörelsen. Han tillträdde som lärare år 1871. Under 1870-talet kopierade han bl.a. gamla kartor över 20 av socknens hemman. Vid sin död efterlämnade han en stor mängd anteckningar, som kom att bli grunden till Tord Ljungströms sockenbok om Övre Ullerud utgiven 1947.⁵⁶

Karaktäristik: Låg bred gravvård, troligen tillverkad under 1970-1980-talet. Gravvården har en asymmetriskt placerad dekor föreställande en strålande stjärna och två träd. Inskription: Folkskolläraren och hembygdsforskaren L. M. Palmqvist *1846 +1897 Butorp.

Gravnummer: 2 C 20-21*

Tillkomstår: 1935

Urvalskriterium: Tidstypisk, miljöskapande, material- järnkätting. I graven vilar div. handlare Carl Gustaf Olsson (1875-1935), barnmorskan Hilda Olsson (1887-1969) och deras dotter Anna-Lisa (1911-1966).

Karaktäristik: Stor familjegrav med stenram, omgärdad av stenstolpar förbundna med kätting. Gravvården är grovt huggen och försedd med snirklig handskrift. Inskription: C. G. Olsson makan Hilda dottern Anna-Lisa.

Gravnummer: 2 C 32*

Tillkomstår: 1898

Urvalskriterium: Tidstypisk, miljöskapande, lokalhistoria. Gustaf Edgren drev handelsboden i Förby, i en byggnad som fortfarande finns kvar, strax intill nuvarande väg 62. När Gustaf dog lät barnen bygga ett hus åt modern Britta, på andra sidan vägen, som kom att kallas Höglunda.⁵⁷

Karaktäristik: Hög tredelad gravvård med bruten topp. Överst finns en korssymbol. Inskription: Gustaf Edgren *3/1 1832 +15/5 1898 Britta Edgren *9/12 1829 +6/8 1918.

Gravnummer: 2 C 33

Tillkomstår: 1915

Urvalskriterium: Tidstypisk, miljöskapande, ovanlig gravvård, Inskription- ortsnamn, psalmvers.

Karaktäristik: Flerdelad gravvård. Den övre delen är utskjutande med akroterier och ett krönande kors. Inskription: Jonte Ohlsson Myre *24 sept. 1847 +12 april 1915 Kristina Ohlsson *14 nov. 1853 + 18 april 1926 Johan Ohlsson *31 jan. 1875 +2 jan. 1946 Ps. 482.

⁵⁶ Erixon 1962.

⁵⁷ Uppgift från Elsa Wegerif, Deje. Gustaf och Britta var Elsas farmors föräldrar.

Gravnummer: 2 C 34

Tillkomstår: 1898, 1922

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, ovanlig gravvård, upplevelsevärde, inskription- sentens. I församlingens gravbok finns noteringar om följande gravsatta: jordbruksarbetare Fritz Ragnar Nilsson (1880-1913), Anna Jonsson (1847-1914), hem.äg. Nils Magnus Jonsson (1835-1917), "kaffeidkerskan" Anna Elisabeth Ragn (1875-1922) Karlstad, direktis Anna Vendla Ottilia (1884-1952) Karlstad, arrendator Elin Regina Nilsson (1872-1953), Helga Adolfina Ragn (+1972). Enligt uppgift förestod systarna Ragn Mejts kafé på Östra Torggatan i Karlstad.⁵⁸ Dödsåret 1898 anges på gravvården, men det är inte angivet för vem.

Karaktäristik: Ovanligt utformad familjegrav. Vid ingången till den häckomgärdade gravplatsen finns två höga smidda "pedestaler" som håller varsin kopparurna. Mellan dessa hänger en girland med motiv av lagerblad och bär. Gravvården är en hög anordning av smidesjärn. Överst finns ett krönande kors med en lagerkrans. På vardera sida finns symbolen av den eviga lågan. I mitten finns en stor namnplatta omgiven av lagerbladsgirlander. Under namnplattan finns en timglassymbol. Inskription: Till uppståndelsens morgon Nilsson Ragn familjegrav +1898 +1922.

Gravnummer: 2 C 35

Tillkomstår: 1926

Urvalskriterium: Konstnärligt värde, upplevelsevärde, miljöskapande, inskription- titel, ortsnamn. Olof Hernfrid Larsson var hemmansägare till gården Där Ner i Edeby. 1937 invigdes Där Ner som Övre Ulleruds hembygdsgård.⁵⁹ Olof var gift med Emma Elisabet Nilsson (1862-1933). Olof kallades "Lunda-Olle", möjligen för att sonen Valdemar studerade i Lund. Det är inte känt om även Olof hade gjort det.⁶⁰

Karaktäristik: Hög smal gravvård med ojämn topp. Överst finns ett stort porträtt i brons gjord av Astri Taube. Inskription: Hemmansägaren O. H. Larsson Edeby f. 20.3 1863 d. 1.1.1926.

Gravnummer: 2 D 1

Tillkomstår: 1931

Urvalskriterium: Inskription- titel, ortsnamn, tidstypisk, miljöskapande.

Karaktäristik: Hög gravvård med rak topp. Överst finns symbolen av ett kors med en cirkel. På sidan finns dekor/symbol av palmblad. Inskription: Smeden L. M. Eriksson *1854 +1931 Dejefors.

⁵⁸ Maria Lindquist.

⁵⁹ Ljungström 1947.

⁶⁰ Helmer Andersson.

Gravnummer: 2 D 4

Tillkomstår: 1940

Urvalskriterium: Material- kalksten, inskription- titel, sentens, person- och lokalhistoria. Kontraktsprosten Sven Fredén föddes i Färnebo och var son till K. A. Fredén, även han kontraktsprost. Sven blev komminister i Nedre Ullerud. 1923 blev han kyrkoherde i Övre Ullerud. 1938 utnämndes han till prost i Kils kontrakt.⁶¹

Karaktäristik: Medelhög gravvård med spetsig topp. Överst finns en stjärnsymbol. Inskription: Kontraktsprosten Sven Fredén *1/11 1882 +2/11 1940 hans maka Magda Fredén f. Hagéus *20/6 1882 +3/10 1953 Skatten akta som Gud dig sänder den halkar sakta ur dina händer.

Gravnummer: 2 H 5*

Tillkomstår: 1865

Urvalskriterium: Material- gjutjärn, inskription- titel, ortsnamn, psalmvers.

Karaktäristik: Gjutjärnskors i nygotisk stil på fyrkantig sockel. Rik dekor och symbolik med fyrpass, strålar, timglas, nedåtvända facklor, ängel som bär på ett svärd samt två änglaflykter i mitten. Textplatta av gjutjärn sitter på en stensockel. Inskription: Här hvilar hustrun Sara Maria Håkansdotter från Humletorp född den 2/8 31 (1831) död d. 30/8 65 (1865) Ps: 482 dottren Maria Christina Nilsdotter från Humletorp född d. 5/4 61 (1861) död d. 3/8 65 (1865) Ps. 493 v 1.

Gravnummer: 2 J 2*

Tillkomstår: 1928-38

Urvalskriterium: Inskription- titel, ortsnamn, tidstypisk, miljöskapande.

Karaktäristik: Familjegrav med stenram. Gravvården är placerad på stenramen och har form likt en tempelgavel. Inskription: Garvaren Per Gustav Andersson född d. 3/4 1842 i Ölserud död d. 3/7 1928 hustrun Carolina född d. 20/7 1847 död d. 6/1 1928 sonen järnhandlaren Vikt. Andersson Sunne född d. 19/8 1884 död d. 16/4 1938. Inskription på ramen: Kyrkorådet vårdar graven.

Gravnummer: 2 K 1

Tillkomstår: 1927

Urvalskriterium: Material- järnkätting, tidstypisk, miljöskapande, inskription- ortsnamn, sentens.

Karaktäristik: Familjegrav med stenram omgärdad av stenstolpar förbundna med kätting. Inskription: Till uppståndelsens morgon. O. J. Andersson Hagen familjegrav.

⁶¹ Ljungström 1947.

Gravnummer: 2 K 3*

Tillkomstår: 1901?

Urvalskriterium: Material- gjutjärn, tidstypisk, miljöskapande. Uppgifter om gravsatta saknas. Den siste innehavaren hette Tage Lundgren f. 1919, Munkfors. Sannolikt är det någon/några bland förfäderna som vilar här. Farfar hette Johannes Olsson Lundgren (1851-1939) och hustrun Karolina Jonasdatter (*1860). De var bosatta i Rud liksom Johannes far och mor, Olof Nilsson (1821-1902) och hustrun Kajsa Jonasdatter (1819-1901).⁶²

Karaktäristik: Gravvård i form av ett silvermålat gjutjärnskors, placerat i en gjuten sockel. Kring järnkorset slingrar sig en dekorativ vinbladsranka. Inskription: Har ev. funnits på sockeln, men är inte synlig i dag.

Gravnummer: 2 M 7

Tillkomstår: 1863, 1872,
1876, 1888.

Gravplatsen har fyra gravvårdar.

1. Urvalskriterium: Tidstypisk, miljöskapande, person- och lokalhistoria. Anders Wilhelm Norström var lantbrukare och handlare i Hällekil. Han var bror till den kände professorn och ledamoten av Svenska akademien Vitalis Norström, vilken växte upp i Hällekil. Han var gift med sin kusin, Hilma Larsson (dotter till Lars Larsson och Carolina f. Ljungberg). Som änka flyttade Hilma till Karlstad och därefter Västergötland.⁶³

Karaktäristik: Hög smal gravvård med ojämn topp. Inskription: Anders Wilhelm Norström *1842 +1888.

2. Urvalskriterium: Material- marmor, person- och lokalhistoria. Lars Larsson flyttade från Åmål till Hällekil där han bedrev lanthandel och jordbruk. Hustrun var dotter till en handskmakare i Åmål.⁶⁴

Karaktäristik: Tredelad gravvård som kröns av ett stort marmorkors. I mellansockeln finns en infälld namnplatta av marmor.

Inskription: Lars Larsson *18 26/12 09 +18 26/12 74 Carolina Larsson född Ljungberg *18 4/3 23 +18 16/1 76.

3. Urvalskriterium: Tidstypisk, miljöskapande, inskription- sentens, person- och lokalhistoria. Nils Wilhelm Ljungberg, bror till Carolina Larsson Ljungberg, var lektor vid Göteborgs latinläroverk och forskade om gamla kulturers kronologi. Våren 1861 höll han ett föredrag i Göteborg om forskningens rätt till fri prövning av de kyrkliga dogmerna. "Den Ljungbergska striden" var därmed ett faktum och stiftet yrkade på Ljungbergs avsked från läroverket. Något som inte hörsammades. Nils Wilhelm Ljungberg fick till sist en ögonsjukdom som fick honom att begära avsked. Han bodde då hos en kusin på Eriksberg i Karlstad. Han vistades också mycket hos sin syster i Hällekil. Han avled under ett besök och blev begravd här. Ljungbergs nära vän och kollega professor Fredrik Wulff lät resa stenen med en latinsk text ur Horatius ode till Virgilius, "*Multis Ille Bonis flebilis occidit*" som kan översättas med "Denne gick bort värd att begråtas av många goda människor, av ingen dock sörjd djupare än mig".

Karaktäristik: Hög uppåt avsmalnande gravvård med pyramidformad topp. Inskription: Nils Wilhelm Ljungberg 1818-1872 Multis Ille Bonis flebilis occidit.

⁶² Övre Ulleruds kyrkoböcker genom Helmer Andersson.

⁶³ Ljungström 1947, www.ancestry.se

⁶⁴ Ljungström 1947.

4. Urvalskriterium: Hög ålder, material- kalksten, inskription-sentens, person- och lokalhistoria. Johanna Margareta Ljungberg var gift med Abraham Ljungberg. De var morföräldrar till professorn och akademiledamoten Vitalis Norström.⁶⁵

Karaktäristik: Gravvård i form av ett stort kalkstenskors placerat på en profilerad sockel. Korsändarna är bågformade med sidoprofiler. Inskription: Johanna Margareta Ljungberg född Norström född den 13 aug 1795 död den 31 aug 1863. Inskription på baksidan: Stoffet här men ofvan gruset anden bor i fadershuset.

Gravnummer: 2 N 24*

Tillkomstår: 1839-1848

Urvalskriterium: Hög ålder, inskription- titel, upplevelsevärde.

Karaktäristik: Medelhög gravvård med rundad topp. Överst finns en korssymbol. Inskription: Här hvilar torparen Sven Olofsson född den 1/5 1779 död 12/1 1848 hustrun Britta Ericksdotter född 1776 död 26/2 1839 och deras dotter född 8/7 1816 död 10/2 1839.

Gravnummer: 2 O 1*

Tillkomstår: 1884

Urvalskriterium: Inskription- titel, ortsnamn, ovanlig gravvård och dekor.

Karaktäristik: Flerdelad gravvård som kröns av ett kors. Överst på livstenen finns stiliserad växtdekor. Inskription: Hemmansegaren Henrik Eriksson Norra Butorp *28/10 1834 +6/1 1879 hustrun Maria K. Eriksson född Karlsson *4/1 1844 +26/4 1904 dottern Ida Maria *10/6 1867 + 4/5 1884. Inskription på mellansockeln: Familjegrav.

Gravnummer: 2 O 5

Tillkomstår: 1864

Urvalskriterium: Material- gjutjärn, inskription- titel, ortsnamn, sentens.

Karaktäristik: Gjutjärnskors i nygotisk stil på fyrkantig sockel. Rik dekor och symbolik med fyrpass, strålar, timglas, nedåtvända facklor, ängel som bär på ett svärd samt två änglaflykter i mitten. Textplatta av gjutjärn sitter på en stensockel. Inskription: Magnus Håkansson från Smedserud född den 26 febr 1797 död den 10 dec 1864 hans hustru Stina Elofsdotter född den 20 sept 1804 död (ej ifyllt) Christus mitt lif döden min winning.

⁶⁵ www.ancestry.se

Gravnummer: 2 O 6

Tillkomstår: 1927

Urvalskriterium: Inskription- titel, ortsnamn, lokalhistoria. I Kils härads dombok står att gästgiverier inrättades i Illberg och Gunnarsbytorp, i Torp N. Ullerud samt i Ulvsby och Hagen på västra, och Olsäter på östra sidan älven. Från Olsäter ordnades skjuts till Munkfors, Nordsjötorp vid Mölnbacka samt till Torp i N. Ullerud. Gästgiveriet lades ned 1904. Skjutsningen fortsatte ytterligare några år, till dess att järnvägen var utbyggd.⁶⁶

Karaktäristik: Familjegrav med stenram. Gravvården är låg bred med dekor av en tempelgavel. Överst finns en stjärnsymbol.
Inskription: Gästgivaren L. J. Steffanson Olsäter *3/3 1843 +19/3 1927 familjegrav.

Gravnummer: 2 O 7

Tillkomstår: 1853

Urvalskriterium: Material- gjutjärn, inskription- ortsnamn, psalmverser.

Karaktäristik: Gjutjärnskors. Överst finns en stjärnsymbol. Vid basen finns en urna i relief. Inskription: Nils Jansson i Sund född 1792 d: 17/3 död 1853 d: 17/5 Ps. 491 v:4. Inskription baksidan: Sonen Lars Nilsson i Sund född 1829 d. 6/4 död 1853 d. 23/7 Ps. 491 v:2.

Gravnummer: 2 O 8

Tillkomstår: 1850

Urvalskriterium: Hög ålder, inskription- titel, ortsnamn, psalmvers, upplevelsevärde. Den s.k. Myrestenen blev en gång delad mitt itu. Den ena stenhälvan restes över hustrun Katharina Larsdotter från Myre. Den andra halvan finns på Ransäters kyrkogård rest över maken, riksdagsmannen Olof Olsson, se *Mycket värdefulla gravvårdar Ransäter*.⁶⁷

Karaktäristik: Medelhög sten med spetsig topp. Överst finns en korssymbol. Inskription: Här hvila hustrun K Lars D från Myre född 1811 död 1850 och fem af henas barn Ps: No 490.

Gravnummer: 2 O 18*

Tillkomstår: 1926

Urvalskriterium: Tidstypisk, miljöskapande, inskription- titel, ortsnamn, lokalhistoria. I graven vilar handlaren Johan Ohlson (1862-1926) och hustrun Anna (1874-1938).

Karaktäristik: Familjegrav i klassicerande stil, inramad med en kraftig stenram med låga stenstolpar. Gravvården är hög och smal, med bågformad topp och sidoprofiler, samt kompletterad med sidostenar på varje sida. Överst finns symbolen av ett timglas med vingar. Framsidan utgörs av en stor polerad namnplatta. Inskription: Handlanden Johan o Anna Ohlsons Butorp familjegrav.

⁶⁶ Ljungström 1947.

⁶⁷ Uppgift från Gunnar Westlund, Myre. Olof Olsson var hans farmors morfar. Namnet Westlund togs från gårdsnamnet Västra Olsäterstorp. En farbror till Gunnars farfar tog detta namn, han blev handlare i Älvsbacka.

Gravnummer: 2 O 19

Tillkomstår: 1921

Urvalskriterium: Inskription- ortsnamn, sentens, tidstypisk, miljöskapande. De första gravsatta i familjegraven var handlaren Johan Axel Gustafsson (1858-1932) och Hilda Gustafsson (1861-1921).

Karaktäristik: Hög s.k. bautasten med oval namnplatta. På stenens nedre del finns en rektangulär textplatta med en sentens. Inskription: J. A. Gustafssons från Edet familjegrav. Inskription stenens nedre del: Salig är den som har del i den första uppståndelsen; öfver dem har den andra döden ingen makt Joh. Upp. 20:6.

Gravnummer: 2 O 25*

Tillkomstår: (1918), 1985.

Urvalskriterium: Inskription- titel, person- och lokalhistoria. Tord Ljungström (1891-1985) var klockare och folkskollärare i Övre Ullerud, från 1916 fram till sin pensionering. På 1920-talet tog Tord Ljungström upp arbetet efter sin föregångare L. M. Palmqvist, och författade *En bok om Övre Ullerud*, som gavs ut 1947.⁶⁸ På Ljungströms initiativ bildades Övre Ulleruds hembygdsförening år 1930. Hembygdsgården i Edeby invigdes 1937. När Värmlänningarna sattes upp för första gången i Ransäter 1953, spelade Ljungström rollen som Jan Hansson.⁶⁹ I familjegraven vilar hustrun i första äktenskapet Emma Cornelia Ljungström (1887-1918), och hustrun i andra äktenskapet, Astrid Ljungström (1890-1977) samt sonen Lars Ivar Ljungström (1923-1952).

Karaktäristik: Rektangulär häll med sidoprofil. Överst finns ett motiv av fåglar som flyger framför en sol. Inskription: Folkskolläraren Tord Ljungström familjegrav.

Gravnummer: 2 O 27

Tillkomstår: 1924

Urvalskriterium: Material- smidesjärnstaket, inskription- titel, ortsnamn, tidstypisk, miljöskapande. Den förste gravsatte i familjegraven var hemmansägaren August Aronsson Edqvist (1861-1924). I kyrkböckerna står att han varit hyvelmästare vid Mo sågverk i Ångermanland. I gravnen vilar också hustrun Kristinia Erika Rodin från Timrå (1867-1949).⁷⁰

Karaktäristik: Familjegrav omgärdad av stenram och smidesjärnstaket. Gravplatsen intill har lika staket, med ett lövmotiv på varje staketstolpe, samt är målat i silverfärg. Gravvården är hög och smal med bågformad topp. Överst finns en korssymbol. Inskription: Hemmansägaren August Edqvist Edet Gustav Edqvist *1904 +1995 makan Asta *1915 +2000 familjegrav.

⁶⁸ Erixon 1962.

⁶⁹ Helmer Andersson.

⁷⁰ Helmer Andersson.

Gravnummer: 2 O 28*

Tillkomstår: 1901

Urvalskriterium: Material- smidesjärnstaket, inskription- titel, ortsnamn, tidstypisk, miljöskapande. Olov Nilsson kom från hemmanet Smedserud och var kyrkvaktmästare i Övre Ullerud. I grav- en vilar Olovs mor, Maria Nilsson.⁷¹

Karaktäristik: Familjegrav omgärdad av stenram och smidesjärnstaket. Gravplatsen intill har lika staket, med ett lövmotiv på varje staketstolpe, samt är målat i silverfärg. Gravvården är hög och smal med pyramidformad topp. Överst finns en korssymbol omgiven av stiliserad växtlighet. På livstenens nedre del finns dekor av stiliserad växtlighet. Inskription: Hustrun Lovisa Kristina Nilsson *2/1 1809 +6/12 1901 Maria Nilsson *2/9 1834 +2/8 1924 Olov Nilsson *9/9 1856 +29/5 1938 familjegrav.

Gravnummer: 2 P 8

Tillkomstår: 1883, 1910

Gravplatsen har två gravvårdar.

Urvalskriterium: Inskription- ortsnamn, bibelhänvisning, ovanlig form, miljöskapande, upplevelsevärde.

1. Karaktäristik: Hög s.k. bautasten med oval namnplatta. Under namnplattan finns en rektangulär textplatta med bibelhänvisning. Inskription: S. Svensson Bonserud *11/2 1827 +24/11 1910 hustrun Stina *7/2 1830 +9/4 1919. Joh. Ev. 11:25.

2. Karaktäristik: Gravvård utformad som en stubbe, vilket brukar symbolisera det avbrutna livet. Inskription: Anna Maria Svensson Bonserud *19/10 1863 + 20/2 1883.

Gravnummer: 2 S 6

Tillkomstår: 1920

Urvalskriterium: Inskription- titel, ortsnamn, tidstypisk, miljöskapande.

Karaktäristik: Obeliskformad gravvård med pyramidformad topp. Gravvården består av flera delar med polerade ytor och stiliserad växtdekor. Den nedre sockeln är profilerad och en mellandel är försedd med akroterier. Inskription: Hemmansägaren Jonas Andersson Rud *1/7 1830 +9/9 1920 familjegrav.

Gravnummer: 2 S 13-14*

Tillkomstår: 1921

Gravplatsen har två gravvårdar.

Urvalskriterium: Inskription- titel, ortsnamn, tidstypisk, miljöskapande.

Karaktäristik: Stor familjegrav med stenram, försedd med två gravvårdar av samma form. Gravvårdarna är tredelade och består av en sockel, en mellandel med inskription samt en krönande urna avsedd för blomplantering. 1. Inskription: Hustrun Hilma Pettersson fr. Forsnåsheden *18/1 1881 +3/12 1921. 2. Inskription: Olof Eriksson 1844-1923 sonen Werner Olsson 1885-1947 makan Anna 1889-1981 Forsnåsheden.

⁷¹ Helmer Andersson.

Gravnummer: 2 S 15*

Tillkomstår: 1924

Urvalskriterium: Inskription- ortsnamn, tidstypisk, miljöskapande. I graven vilar Nils Magnus Jonsson (1855-1924) och Katarina Jonsson (1856-1927).

Karaktäristik: Hög uppåt avsmalnande gravvård med rak topp. Överst finns en stor solsymbol. Längst ned finns symbolen av en oljelampa. Inskription: Nils Magnus Jonsson Hagen familjegrav.

Gravnummer: 2 Z 22

Tillkomstår: 2001

Urvalskriterium: Konstnärligt värde, person- och lokalhistoria. Konstnären Herman Johannes Reijers föddes 1935 i Amsterdam, Nederländerna. 1954 reste han till Sverige där han kom att stanna. Han bodde i Olsäter med sin familj. Herman Reijers var bl.a. verksam som skulptör, tecknare och grafiker. Flera skulpturer finns i offentlig miljö, däribland *Sola i Karlstad* och *Gustaf Fröding*, båda finns i Karlstad. Skulpturgruppen *Ju mer vi är tillsammans* finns vid entrén till Eskilstuna Zoo. Han arbetade också som lärare i estetiska ämnen, bl.a. vid Kyrkeruds folkhögskola åren 1976-1997.⁷²

Karaktäristik: Bronsskulptur gjord av Herman Reijers, placerad på en hög sockel. Skulpturen avbildar överkroppen på en man, vars armar övergår i vingliknande former på baksidan. Motivet kommer från den grekiska mytologin, myten om Ikaros och Daidalos, en berättelse som särskilt fascinerade Herman Reijers.⁷³ Inskription: Herman J. Reijers *1935 +2001.

Gravnummer: 2 Ö 17A*

Tillkomstår: 1956

Urvalskriterium: Inskription- titel, ortsnamn, bibelhänvisning. Annie Grönqvist kom från Butorp och levde ensam på Tallbacken i Rud. Annie var evangelist i Missionsförbundet.⁷⁴

Karaktäristik: Låg bred gravvård med mjukt formad topp. Överst finns en stjärnsymbol och stiliserad växtdekor. Inskriptionen finns inom en tempelliknande dekor. Inskription: Här vilar evangelisten Annie Grönqvist *1870 +1956 Rud. Dan. 12:3.

"Kvarter Allm.", f.d. allmänkvarter.

Gravnummer saknas. Namn och levnadsår anges istället: J. O. Jonsson (1845-1932), Hulda Maria Kjellbom (+1934), Ester Hedberg (1900-1936), Olof Bergman (1837-1937), Änkan Anna Lilin (1857-1938), Axel Pettersson (1888-1941), Edvard Hedberg (1890-1946), Mathilda Ekeblom (1865-1947), Kristina Sundin (1862-1948), Amalia Pettersson (1882-1956), O. Pettersson (1882-1965).

Tillkomstår: 1932-1965, gravsättning har även skett under 1970-talet.

⁷² www.wikipedia.se

⁷³ Giselle Reijers.

⁷⁴ Helmer Andersson.

Urvalskriterium: Socialhistoria, gravvårdar av sten i ett f.d. allmänområde. Stenarna har inget större egenvärde, men är betydelsefulla som grupp, då det finns ett värde i att fortfarande se spår av den s.k. allmänna linjen, där enskilda gravsatts utan gravrätt i löpande ordning. Gravvårdar av trä och järn särredovisas nedan. Gravvårdarna i den allmänna linjen är klassade som mycket värdefulla.

Karaktäristik: Den f.d. allmänlinjen består av ett fåtal enkla gravvårdar. På allmänområdet finns också några anonyma gravplatser utan gravvård, men med plantering av rosor respektive kärleksört. Inskriptioner: En gravvård är försedd med inskriptionen "änkan". I övrigt förekommer ortsnamn.

Gravnummer: saknas Tillkomstår: -
Urvalskriterium: Material- trä, gravvård i anslutning till f.d. allmänområde.

Karaktäristik: Träkors, vitmålat. Inskription: Saknas.

Gravnummer: saknas Tillkomstår: -
Urvalskriterium: Material- smidesjärn, gravvård i anslutning till f.d. allmänområde.

Karaktäristik: Kors av smidesjärn. I korsmitten finns en krok för ljuslykta. Gravplatsen har en perenn plantering av kärleksört. Inskription: Saknas.

Gravnummer: saknas Tillkomstår: -
Urvalskriterium: Material- smidesjärn, gravvård i anslutning till f.d. allmänområde.

Karaktäristik: Kors av smidesjärn. Inskription: Åke Hedberg.

Gravnummer: saknas Tillkomstår: 1972
Urvalskriterium: Material- smidesjärn, gravvård i anslutning till f.d. allmänområde. I graven vilar Svea Adelina Israelsson (1904-1972) som vid sin död var bosatt i Nordsjö S Heden, Olsäter. Svea var född i Piteå. Hon skildes från sin man Nils Israelsson 1949. Han var född och bosatt i Arvidsjaur.⁷⁵

Karaktäristik: Kors av smidesjärn. Inskription: Svea Israelsson.

⁷⁵ Övre Ulleruds kyrkoböcker genom Sune Paulsson.

Gravnummer: saknas

Tillkomstår: 1970

Urvalskriterium: Material- trä, gravvård i anslutning till f.d. allmänområde. I graven vilar Beda Wall (1888-1970). Hon var född i Visnums-Kil och bodde i Hedegården. Beda blev änka redan 1943.⁷⁶

Karaktäristik: Träkors, vitmålat. Inskription: Beda Wall *3-9 1888 + 9-9 1970.

Gravnummer: saknas

Tillkomstår: 1931

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, gravvård i anslutning till f.d. allmänområde. I graven vilar Claes Gustaf Ivan Sundman (1905-1931). Sundman var född i Timrå.⁷⁷

Karaktäristik: Kors av smidesjärn. Inskription: Claes Sundman.

⁷⁶ Övre Ulleruds kyrkoböcker genom Sune Paulsson.

⁷⁷ Övre Ulleruds kyrkoböcker genom Sune Paulsson.

VÄRDEFULLA GRAVVÅRDAR ÖVRE ULLERUD

* = Återlämnad grav

2 A 3	2 D 3	2 O 4*	2 Y 20*
2 A 5		2 O 9*	
2 A 6	2 F 3	2 O 10	2 Z 1
2 A 7	2 G 1	2 O 12	2 Z 6
2 A 8	2 G 2B*	2 O 15	2 Z 9
2 A 12	2 G 4	2 O 16	2 Z 14
2 A 13	2 H 4	2 O 17	2 Z 20
2 A 14	2 H 9	2 O 20	2 Z 21*
2 A 15	2 H 10*	2 O 26	2 Z 23*
2 A 16	2 H 11*		2 Z 24
2 A 17	2 H 12	2 P 1	2 Z 25
2 A 18	2 H 14	2 P 3*	
2 A 19		2 P 5*	2 Å 1
2 A 20	2 I 2	2 P 6	2 Å 6*
2 A 22*		2 P 9	2 Å 7
2 A 23	2 J 1		2 Å 9
	2 J 3*	2 Q 1	2 Å 10
2 B 2	2 J 4	2 Q 3	
2 B 7*	2 J 6*	2 Q 4	2 Ä 9B*
2 B 8*		2 Q 7*	2 Ä 10
	2 K 5*	2 Q 10	2 Ä 15
2 C 1	2 K 6*	2 Q 11*	2 Ä 18
2 C 2A	2 K 7		
2 C 4	2 K 8*	2 R 1	
2 C 5	2 K 9*	2 R 2*	
2 C 6	2 K 10	2 R 4*	
2 C 10	2 K 11	2 R 5	
2 C 11*		2 R 6*	
2 C 12	2 L 1B	2 R 7	
2 C 13*	2 L 2	2 R 9	
2 C 14*	2 L 3*	2 R 10	
2 C 15*	2 L 4	2 R 12	
2 C 16	2 L 5		
2 C 17*			
2 C 18	2 M 2	2 S 8	
2 C 22-23	2 M 8	2 S 10*	
2 C 27	2 M 10	2 S 11	
2 C 28	2 M 15	2 S 12	
2 C 29			
2 C 30*	2 N 3*	2 T 1	
2 C 36	2 N 6	2 T 2	
2 C 37	2 N 8	2 T 3	
2 C 38*	2 N 12*	2 T 4	
2 C 39	2 N 13	2 T 5*	
2 C 40*	2 N 14*		
2 C 42	2 N 15*	2 U 11*	
2 C 45*	2 N 16	2 U 13	
2 C 46*	2 N 21	2 U 14*	
2 C 47*	2 N 26	2 U 16	
2 C 51*			